

2013

Aalborg Universitet
Det samfundsvidenska-
belige fakultet
Juridisk Institut, Jura

Kandidatafhandling

Sammenlægning af krav

*- Har indførslen af gruppesøgsmålsreglerne
forbedret behandlingen af ensartede krav?*

Ema Ramovic

15. maj 2013

Sammenlægning af krav - Har indførslen af gruppesøgsmålsreglerne forbedret behandlingen af ensartede krav?

Titelblad

Afgangsprojekt cand.jur., Aalborg Universitet

Titel: Sammenlægning af krav - Har indførslen af gruppesøgsmålsreglerne forbedret behandlingen af ensartede krav?

Engelsk titel: Accumulation of claims - Have the introduction of class action regulations improved the treatment of common claims?

Vejleder: Mette Mortensen

Retsområde: Civilproces

Afleveringsdato: 15. maj 2013

Antal sider: 63 sider uden indholdsfortegnelse og forside

Studienummer: 20083552

Afleveret af

Ema Ramovic

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion	1
1.1 Indledning	1
1.2 Afgrænsning	3
1.3 Juridisk metode	5
2. Generelt om sammenlægning af krav	7
2.1 Et krav eller flere selvstændige krav?	7
2.1.1 Virkningen af et krav eller flere selvstændige krav	8
2.2 Objektiv kumulation	10
3. Subjektiv kumulation	12
3.0 Generelt om subjektiv kumulation	12
3.1 Oprindelig og efterfølgende kumulation rpl §§ 250-251	12
3.1.1 Adcitation rpl § 250, stk. 2	13
3.1.2 Hovedintervention rpl § 251	13
3.2 Betingelserne for subjektiv kumulation, § 250, stk. 1, nr.1-5 i retsplejeloven. 14	
3.2.1 Betingelserne om stedlig kompetence, rpl § 250, stk.1, nr.1-2	14
3.2.1.1 Internationale værneting	14
3.2.1.2 Nationalt værneting	16
3.2.2 Betingelserne om saglig kompetence, rpl § 250, stk. 1, nr. 3-4	16
3.2.2.1 Rette instans	16
3.2.2.2 Samme processuelle regler	17
3.2.3. Betingelsen om indbyrdes sammenhæng, rpl, § 250, stk.1, nr. 5	17
3.3 Sagsomkostninger ved subjektiv kumulation	19
3.3.1 Retsafgifter	20
4. Gruppesøgsmål rpl §§ 254 a – 254k	22
4.0 Kort om gruppesøgsmål	22
4.1 Tilmeldings - eller frameldingsmodellen?	22
4.2 Grundlæggende betingelse om ensartede krav, rpl § 254 a	24
4.2.1 Kravenes ensartethed i faktisk og retlig henseende	24
4.2.2 Eksempler på ensartede krav fra retspraksis	25

4.2.3 Ensartede krav ift. individuelle forhold	26
4.3 Andre grundbetingelser for anlæggelse af gruppesøgsmål, rpl § 254 b, stk. 1, nr. 2 – 7	27
4.3.1 Betingelserne om værneting, rpl § 254 b, stk.1, nr. 2-3	27
4.3.1.1 Internationalt værneting	27
4.3.1.2 Nationalt værneting	29
4.3.2 Betingelserne om saglig kompetence, rpl § 254 b, stk. 1, nr. 4 og § 254 b, stk. 2 ...	29
4.3.3 Betingelsen om at gruppesøgsmålet skal være den mest hensigtsmæssige procesform, rpl § 254 b, stk. 1, nr. 5	30
4.3.3.1 Vurderingsmomenterne i rpl § 254 b, stk. 1, nr. 5	31
4.4 Gruppesøgsmålsaktørerne	33
4.4.1 Gruppemedlemmerne	34
4.4.1.1 Underretning og identificering af gruppemedlemmerne	34
4.4.1.2 Den praktiske fremgangsmåde ved gruppesøgsmålets anlæggelse	35
4.4.1.3 Gruppemedlemmernes retsstilling ift. negative rettigheder og pligter	37
4.4.1.4 Rettigheder og pligter i sædvanlig forstand	37
4.4.1.5 Særlige rettigheder og pligter	38
4.4.1.6 Muligheden for individuelt søgsmål ved påbegyndt gruppesøgsmål	39
4.4.2 Grupperepræsentanten	39
4.4.2.1 Hvem kan udpeges som grupperepræsentant	40
4.4.2.1 Grupperepræsentantens rettigheder og pligter	42
4.4.3 Rettens rolle	43
4.4.3.1 Ift. grupperepræsentanten rpl §§ 254 c, stk. 1 og 254 e, stk. 3	43
4.4.3.2 Ift. underretning og identificering af gruppemedlemmerne rpl § 254 e, stk. 9	44
4.4.3.3 Ift. gruppesøgsmålets ramme og tilmeldingsfrister rpl § 254 e, stk. 4 og stk. 6	45
4.4.3.4 Ift. sikkerhedsstillelse for sagsomkostningerne rpl §§ 254 e, stk. 2 og stk. 7 og 254 f, stk. 2-3	46
4.4.3.5 Ift. godkendelse af forlig, jf. rpl 254 h	47
4.4.3.6 Ift. subjektiv kumulation	48
4.5 Sikkerhedsstillelse og sagsomkostninger i gruppesøgsmålet	48
4.5.1 Sikkerhedsstillelse	49
4.5.2 Sagsomkostningerne	50
4.6 Den praktiske anvendelse af gruppesøgsmålet som procesform	52
5. Konklusion	54

6. Summary	58
Kildefortegnelse	60

1. Introduktion

1.1 Indledning

Retsplejelovens mulighed for at sammenlægge flere krav mellem flere parter i samme retssag har været kendt siden lovens vedtagelse i 1916, med ikrafttræden 18. okt. 1919.¹ Allerede den gang havde reglerne om sammenlægning af flere krav mellem de samme parter - objektiv kumulation, eksisteret længe i form af anerkendte retsgrundsætninger.² Det samme var ikke gældende for subjektiv kumulation, hvor en retssag anlægges af flere end to parter. Denne søgsmålsform var forbudt frem til 1916.³ I nyere tid har man indført et nyt sæt supplerende regler til kumulation i form af reglerne om gruppesøgsmål, som trådte i kraft den 1. januar 2008.⁴

Gruppesøgsmålet muliggør behandling af flere og helst et større antal ensartede krav, hvor fremsættelsen sker på vegne af forskellige personer og mod den eller de samme sagsøgte under samme retssag.⁵ Modsat kumulation er gruppesøgsmål en form for repræsentativt søgsmål. Deltagerne på sagsøgersiden har ikke partsstatus i traditionel forstand, da deres aktive deltagelse under sagen ikke er nødvendig. Dette gør procesformen til en markant nyskabelse i forhold til eksisterende procesformer.⁶ Partsstatussen under gruppesøgsmålet overlades til grupperepræsentanten, som fører sagen på deltagerens vegne. Dog får en eventuel dom retskraft i forhold til deltagerne, som havde de været sagens parter, jf. rpl § 254 f, stk. 2, 1.pkt. Hensigten med gruppesøgsmålsreglerne har navnlig været at styrke håndhævelsen af eksisterende materiel lovgivning i praksis og den vej igennem understøtte tilliden til domstolene som tvistløsningsorgan.⁷ Nærmere bestemt har formålet været procesformen skal være brugbar i tilfælde, hvor det enkelte krav er af så beskednen størrelse, at arbejdet og de udgifter, som går til at føre en individuel sag vil være uforholdsmæssig store ift. gevinsten opnået ved

---

¹ Lov 1919-06-03 nr 325 om Ændringer i og Tilføjelser til Lov om Rettens Pleje af 11te April 1916 m. v.

² Lov 1919-06-03 nr 325 om Ændringer i og Tilføjelser til Lov om Rettens Pleje af 11te April 1916 m. v.

³ Tillæg A til Rigsdagstidende, forelagte Lovforslag m.m., 54de ordentlige Samling 1901-02 II., sp. 2727-272

⁴ Lov 2007-02-28 nr. 181 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love

⁵ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 15

⁶ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 202

⁷ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1379

en vunden sag.⁸ Gruppesøgsmålet kan bl.a. forstærke enkeltpersoners position overfor større aktører.⁹ Eksempler på procesformens anvendelse er bl.a. bankkunder og aktionærer, som har modtaget vildledende eller mangelfuld rådgivning.¹⁰ Forbrugere som har betalt for tjenesteydelser eller varer, de enten aldrig har modtaget, eller der har været mangelfulde. Opkrævning af for høje udgifter, gebyrer, eller hvor der i øvrigt anvendes standardkontrakter indeholdende ugyldige vilkår.¹¹ Herved rammes store kredse af mennesker, som ofte ikke har andet tilfælles end, at de rammes af samme eller lignende skade.

I den seneste tid er denne type ensartet massekrav kommet meget frem i rampelyset. Dette skyldes bl.a. adskillige konkurser, som har fulgt i kølvandet på finanskrisen. I sidste ende har det ramt større grupper af befolkningen og særlig inden for banksektoren. Et eksempel på dette er Danmarks første afgjorte gruppesøgsmål U2012.1228H, hvor adskillige minoritetsaktionærer i BankTrelleborg fik tvangsindløst deres aktier mod et langt mindre beløb end aktierens værdi. Andre eksempler er Jyske Invest Hedge,¹² der endte med forlig og Løkken Sparekasse, hvor der blev afsagt udeblivelsesdom.¹³

Der kan først anlægges et gruppesøgsmål for ensartede krav, hvis retten skønner gruppesøgsmålet til at være den bedste procesform at behandle kravene med, jf. rpl § 254 b, stk. 1, nr. 5. Derfor skal gruppesøgsmålet holdes oppe imod andre realistiske procesformer, hvor nærmeste alternativ er subjektiv kumulation. Det giver gruppesøgsmålet subsidiær status i forhold til reglerne om kumulation og andre individuelle søgsmålsformer. Placeringen af gruppesøgsmålet i retsplejelovens kapitel 23 a er med til at understrege, at procesformen er en videreudvikling af de gældende regler om sammenlægning af krav, som ses i samme lovs kapitel 23.¹⁴ Reglerne om gruppesøgsmål har været tiltænkt til at lette adgangen til domstolene og derved støtte håndhævelsen af berettigede krav, som før måtte opgives gennemført med de til tider infleksible regler om sub-

---

⁸ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1381

⁹ Percy Bratt og Karl Harling, Fordelene er større end ulemperne, s.1

¹⁰ U2012.1228H

¹¹ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 214

¹² <http://www.jyskeinvesthedge.net/>

¹³ [Http://www.garantloekken.dk/docs/Udskrift%20af%20dombog%2030dec11.pdf](http://www.garantloekken.dk/docs/Udskrift%20af%20dombog%2030dec11.pdf)

¹⁴ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1384

jektiv kumulation.¹⁵ Fokus for dette speciale er af samme grund en undersøgelse af, om reglerne om gruppesøgsmål har medført en mere effektiv procesform til håndtering af flere ensartet krav, end hvad reglerne om subjektiv kumulation muliggør.

1.2 Afgrænsning

Andre processuelle repræsentationsformer

Gruppesøgsmålet er en repræsentativ søgsmålsform, hvor en af retten godkendt repræsentant repræsenterer gruppemedlemmerne, hvis egen aktive deltagelse ikke er påkrævet. Der må adskilles fra retsplejelovens processuelle repræsentationer såsom rettergangsfuldmægtig, værge eller mandatar, eftersom der er betydelig forskel på at være part i et repræsentativt søgsmål og på at være en passiv deltager uden egentlig partsstatus som ved gruppesøgsmålet.¹⁶ Derfor vil retsplejelovens processuelle repræsentationer ikke blive behandlet.

Forbrugernævn

I praksis er der uden for retsplejeloven et alternativ til gruppesøgsmålet, som på samme vis favner større forbrugertvister omhandlende mere eller mindre ensartet krav; nemlig det omfattende system af klagenævn, hvor den enkelte kan få behandlet sin sag mod et mindre gebyr.¹⁷ Dette aspekt vil ikke blive inddraget yderligere, da det ligger uden for specialets fokus. Klagenævnene ligger uden for retsplejeloven og har en anderledes tilgang til sagsbehandlingen.

Objektiv kumulation

Traditionel forståelse af begrebet kumulation forudsætter sammenlægning af flere krav, som gøres gældende under samme retssag.¹⁸ Med objektiv kumulation i rpl § 249 sigtes udelukkende til sagens genstand, nærmere bestemt, behandling af flere krav mellem de samme to parter, hhv. sagsøger og sagsøgte. Denne kumulations-type har begrænset relevans i forhold til gruppesøgsmålsformen, eftersom formålet med sidste nævnte netop er, at der fremsættes ensartet krav, som tilkommer en flerhed af personer på sagsøgersiden, hvilket objektiv kumulation ikke omfatter. Objektiv kumulation

---

¹⁵ Jens Røn og Hanne Aagaard, Nye regler om gruppesøgsmål i dansk ret, s. 1

¹⁶ Betænkning 1468/2005, s. 201

¹⁷ Betænkning nr. 1468/2005, S. 333

¹⁸ Dansk retspleje, Lindenchrone & Werlauff, s. 232

vil derfor kun blive beskrevet i kapitel 2, og derefter ikke behandlet i nærmere omfang end nødvendigt.

Internationalt værneting i gruppesøgsmål

Retsplejelovens § 254 a, stk.1, nr. 2 omhandler internationalt værneting og bestemmer, at kun ensartede krav med dansk værneting kan omfattes af et dansk gruppesøgsmål. Hverken Betænkningen eller Lovbemærkningerne til gruppesøgsmålsreglerne behandler, hvorvidt gruppesøgsmålet på samme vis som bestemmelserne om subjektiv kumulation rpl §§ 250-251 omfattes af Domsforordningens anvendelsesområde. Problematikken bunder i, at det ikke er alle EU lande, der i deres nationale regler har muligheden for gruppesøgsmål.¹⁹ Spørgsmålet berøres kort i gruppesøgsmålsafsnittet, eftersom en dybere afdækning kræver inddragelse af IP retlige regler, hvilket falder uden for specialets fokus. Endvidere vil der kun blive gået i dybden med de aspekter af værnetingsreglerne, som er særlige for enten subjektiv kumulation eller for gruppesøgsmålet. Der er ikke behov for at behandle indholdet af samtlige værnetingsbestemmelser, eftersom indførslen af gruppesøgsmålsreglerne ikke har medført ændringer i eksisterende materielle retsregler om hverken værneting, beviser, erstatningsudmåling mv.²⁰

Specialproces

I medfør af retsplejelovens § 254 a, stk.2 kan gruppesøgsmål ikke anlægges angående indispositive sager om ægteskab, forældremyndighed, faderskabssager eller værgemålssager. Gruppesøgsmål kan endvidere ikke behandle prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse, prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke, fremgangsmåden ved at erhverve mortifikations- eller ejendomsdom, regler om behandlingen af private straffesager. Derfor vil sager anlagt efter specialproces regler ikke blive behandlet i specialet.

Modkrav

Ifølge rpl § 254 f, stk. 2, 2.pkt. er sagsøgte under et gruppesøgsmål afskåret fra at gøre modkrav uden direkte forbindelse til søgsmålet, gældende mod gruppemedlemmerne. Dette betyder, at modkrav ikke er en del af sammenligningsgrundlaget mellem gruppesøgsmål og subjektiv kumulation og vil derfor blive afgrænset fra i specialet.

Frammeldingsmodellen

---

¹⁹ Erik Werlauff, Gruppesøgsmål og gruppeforlig i europæisk perspektiv, s. 1

²⁰ Betænkning nr. 1468/2005, S. 22

Der findes to former for gruppesøgsmål - tilmeldingsmodellen og frameldingsmodellen. Hovedreglen er tilmeldingsmodellen, også kaldet opt in modellen, hvor deltagerne aktivt skal tilmelde sig gruppesøgsmålet, såfremt de falder ind under søgsmålets ramme og selv ønsker at være omfattet.²¹ Den i specialet valgte gruppesøgsmålsmodel er tilmeldingsmodellen efter rpl § 254 c, stk.1, nr.1-2. Dette skyldes frameldingsmodellens manglende retspraksis og skærpede undtagelseskarakter, der giver modellen et snævert anvendelsesområde sammenlignet med tilmeldingsmodellen. Frameldingsmodellen beskrives derfor kun kort i kapitlet om gruppesøgsmål.

1.3 Juridisk metode

Genstanden for specialet er en undersøgelse af, om gruppesøgsmålsformen har medført en mere effektiv procesform til håndtering af flere ensartet krav, end hvad subjektiv kumulation muliggør. Undersøgelsen vil bero på en anvendelse af traditionel retsdogmatisk metode, hvor gældende ret, beskrives ud fra analyse af centrale retskilder på området. Navnlig love og retspraksis.²²

De primære retskilder er retsfor skrifterne i form af Lov nr. 181 af 28. februar 2007, der i sin tid indførte gruppesøgsmålet, samt lov-bekendtgørelsen om retsplejeloven.²³ Ligeledes vil lovmotiverne til de relevante lovtekster blive inddraget som bidrag til at udlede anvendelsen og fortolkningen af reglerne i praksis. Særligt drejer det sig om lovforslag og bemærkninger samt betænkningerne nr. 1468 af 2005 om Reform af den civile retspleje IV Gruppesøgsmål mv. og betænkning nr. 698 af 1973. Det bemærkes, at forarbejderne til lov traditionelt ikke anses som værende en selvstændig retskilde.²⁴ Dette skyldes, at lovforarbejderne ikke på samme måde som vedtagne love har været genstand for den demokratiske og grundlovs-mæssige lovbehandlingsproces. Dette afskærer dog ikke lovforarbejderne fra at være et hjælpemiddel til fortolkning af lovene.²⁵ Forarbejderne forventes særligt at være behjælpelige omkring gruppesøgsmålet, i og med retspraksis på området til dato endnu er ganske fåtalligt, bestående af en enkel dom samt få kendelser.

---

²¹ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1385

²² Peter Blume, Retssystemet og juridisk metode, s. 163

²³ LBKG 2012-10-24 nr. 1008

²⁴ Morten Wegener, Juridisk metode, s. 87-88

²⁵ Morten Wegener, Juridisk metode, s. 87 og Nis Nicolaisen, Introduktion til juridisk metode s.

Retspraksis, der er den næst vigtigste retskilde efter love, vil løbende blive inddraget. Dette skyldes at retspraksis illustrerer, hvorledes gældende ret fortolkes og anvendes på konkrete tvister, modsat lovgivning, der arbejder på et mere generelt plan.²⁶ Retspraksis er særlig anvendelig ved lovfortolkning, hvor både lovens ordlyd og forarbejder åbner op for flere fortolkningsmuligheder.

Juridisk litteratur i form af bøger, artikler og bestemte hjemmesider inddrages i vist omfang.²⁷ Det er omdiskuteret, hvorvidt retsvidenskabelig litteratur hører til retskilderne, da juridisk litteratur sammenlignet med lov og retspraksis, som udgør de klassiske retskilder, savner autoritativt ophav.²⁸ Juridisk litteratur indrømmes i hvert fald et vist fortolkningsmæssigt bidrag, da opfattelsen af retstilstanden, som forskellige forfattere lægger til grund, reelt kan bidrage til løsning af retlige konflikter.²⁹

---

²⁶ Peter Blume, *Retssystemet og juridisk metode*, s. 161

²⁷ Navnlige www.domstol.dk, som bl.a. er kilde til hvilke verserende gruppesøgsmål

²⁸ Peter Blume, *Retssystemet og juridisk metode*, s. 163

²⁹ Peter Blume, *Retssystemet og juridisk metode*, s. 65 Zahles polycentriske opfattelse

2. Generelt om sammenlægning af krav

2.1 Et krav eller flere selvstændige krav?

Kumulation foreligger, når flere krav og/eller flere parter indtales under samme retssag. Muligheden for sammenlægningen under samme retssag giver væsentlige procesøkonomiske fordele for retten og parterne. Der behøves kun at foreligge én stævning, én procedure, én afgørelse og risikoen for modstridende afgørelser om samme forhold reduceres.³⁰ Sammenlægningen kan grundlæggende ske på tre forskellige måder; sammenlægning af flere krav, sammenlægning af flere parter og sammenlægning af både flere krav og flere parter under samme retssag. Mens situationen, hvor der er tale om flere parter typisk ikke volder vanskeligheder, kan det være sværere at fastslå, hvornår der er tale om et eller flere krav. Denne sondring er grundlæggende for anvendelsen af kumulationsreglerne, eftersom det ikke er kumulation så længe påstandene, der gøres gældende, udspringer fra det samme krav.³¹

Retsplejelooven indeholder ingen skrevne regler for, hvornår der foreligger ét eller flere krav.³² Dog antages det, at der i hvert fald er tale om flere krav, når kravene er opstået af *forskellige* retsforhold. Eksempelvis hvis en part både har et krav på erstatning inden for kontrakt og krav på erstatning uden for kontrakt for skadegørende handling mod samme modpart. De to nævnte krav vil indbyrdes være uafhængige af hinanden. Situationen med flere selvstændige krav bør sondres fra sager, hvor der er tale om ét krav opdelt over flere underposter. Det kan være erstatning, som følger af en personskade, hvor erstatningen opgøres over beløbsposterne; svie og smerte, tabt arbejdsfortjeneste, behandlingsudgifter samt eventuelt mén og tab af arbejdsevne.³³ I eksemplet er der tale om samme krav, selv om posterne kvantitativt er forskellige. Udgangspunktet er det samme, hvor underposterne i samme retsforhold kvalitativt er forskellige. Dette kan være krav om tilbagelevering og erstatning for en genstands skader, eller krav på naturalopfyldelse og erstatningskrav, som i begge tilfælde processuelt behandles som ét krav.³⁴ Dog er retspraksis ikke entydig på området, og der er flere afgørelser, hvor krav fra samme retsforhold anses for at være flere

---

³⁰ Bet. nr. 698/1973, s. 75

³¹ Lindencrone og Werlauff, Dansk retspleje s. 232

³² Bernhard Gomard, Civilprocessen, s. 800

³³ Eva Smith, Civilprocessen, s. 106

³⁴ Eva Smith, Civilprocessen, s. 106 og Bernhard Gomard, Civilprocessen, s. 801

krav i stedet for ét. Et eksempel er kendelsen U1982.198V, som B. Gomard anvender i *Civilprocessen* (2012) og E. Smith i *Civilproces – Grundlæggende regler og principper* (2000). I kendelsen fik en sælger adgang til at anlægge sag mod køber ad to omgange, selvom begge krav kom af samme retsfakta. Sælgeren havde solgt en maskine til køberen og grundet køberens manglende betalingsdygtighed, afhentede sælgeren genstanden igen. I den første sag mellem parterne krævede sælgeren, at køberen skulle erlægge købesummen, hvilket retten afviste, da den fandt, at der forelå et gyldigt ejendomsforbehold. Herefter gav retten sælgeren lov til at føre endnu en sag angående samme retsforhold, hvor sælgeren krævede, at køberen skulle dække det tab, som sælgeren havde fået ved at sælge samme maskine til anden side. Kendelsen kan være udtryk for et krav, der følger af samme retsforhold, men som grundet sit kvalitative forskellige indhold – krav på naturalopfyldelse og krav på erstatning – anses som *flere krav* i stedet for ét krav.³⁵

2.1.1 Virkningen af et krav eller flere selvstændige krav

At det har betydning, om der er tale om et krav med eventuelt flere underposter eller om flere selvstændige krav, skyldes hensynet til modparten, som i en retssag skal kunne indrette sig på, at det eller de under retssagen fremførte krav, også er den anden parts endelige krav.³⁶ En sagsøger må under retssagen fremføre alle dele af sit krav, eksempelvis ved at nedlægge flere påstande. Undlader sagsøger at gøre hele kravet gældende under den første retssag, mister han de dele, som er forfaldne på tidspunktet for retssagen.³⁷ Hvis der er tale om flere dele af samme krav, kan disse ikke adskilles og kumuleres efter kumulationsreglerne i rpl §§ 249-251, da det ville være uberettiget udstykning. Virkningen af uberettiget udstykning er, at sagen afvises, da sagsøgeren anses for at have opgivet de dele af kravet, som ikke er blevet gjort gældende under den første retssag mellem parterne.³⁸ Dette ses bl.a. i U2003.2196V, der omhandler en sagsøger, som kom ud for en arbejdsulykke hos sagsøgte B A/S.³⁹ Første retssag mellem parterne fandt sted i 1997, hvor sagsøgeres påstand på tidspunktet dækkede erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for sygeperioden 30. oktober til 1. marts 1998. Samme sag blev afsluttet i 2000 ved et retsforlig, hvor sagsøgte betalte for pågældende periode, og begge parter erklærede, at der ik-

---

³⁵ Eva Smith, *Civilprocessen*, s. 108 og Bernhard Gomard, *Civilprocessen* s. 800-801

³⁶ Eva Smith, *Civilprocessen*, s. 105

³⁷ Eva Smith, *Civilprocessen*, s. 106-107

³⁸ Eigil Lego Andersen, *Om udstykning af proceskravet*, s.1

³⁹ Christian Dahlager, s. 198

ke længere var beløbsmæssige uoverensstemmelser mellem dem.⁴⁰ Året efter anlagde sagsøgeren en ny sag mod samme sagsøgte omkring samme retskrænkelser - arbejdsulykken. Denne gang var det med påstanden om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for endnu en sygeperiode fra 23. november 1998 til 27. december 1999. Landsretten begrundede afvisningen med, at sagsøgeren allerede inden forliget i 2000 var bekendt med erstatningskravet for endnu en sygeperiode.⁴¹ Dermed var denne del af kravet både forfaldent og muligt at opføre på tidspunktet for den første retssag og inden retsforliget mellem parterne.

Udstykningsforbuddet er ikke absolut. Men før udstykningen af et enkelt krav tillades, kræves særlige omstændigheder opfyldt.⁴² Det kan være, hvis det på tidspunktet ikke har været muligt at føre bevis for alle dele af kravet, eller hvor modparten kun indrømmer en del af kravet.⁴³ Endvidere kan det være, hvor en skade uforudset har udviklet sig værre end, hvad det var muligt at forudsæ på tidspunktet for den første retssag mellem parterne.⁴⁴ Hvis en sagsøger vil forbeholde sig ret til, at en del af kravet gøres gældende på et senere tidspunkt, må denne gøre modparten opmærksom på dette, så vidt det ikke klart fremgår af omstændighederne.⁴⁵ Ud fra bl.a. U2003.2196V antydes, at betingelserne for de særlige omstændigheder skærpes yderligere, hvis samtlige dele af kravet er forfaldet og er uproblematisk at gøre op. I sådanne tilfælde vil det ikke længere være tilstrækkeligt at gøre det mindre i det mere ved blot at tage forbehold omkring udefinerede dele af kravet.

De samme betingelser for at opdele ét krav over flere sager gør sig ikke gældende i situationer, hvor kravene mod samme modpart udspringer af forskellige retlige omstændigheder. Her foreligger ingen pligt til at indtale dem alle på én gang, da der er tale om selvstændige krav. I stedet er det valgfrit for parterne, ofte for sagsøger når denne anlægger retssagen, om kravene skal rejses efter reglerne om kumulation ved samme retssag, forudsat kumulationsbetingelserne er opfyldt, eller om der skal anlægges flere separate sager i stedet.⁴⁶

---

⁴⁰ U2003.2196V, s. 1

⁴¹ U2003.2196V, s. 5

⁴² Bernhard Gomard, *Civilprocessen*, s. 427 og Eva Smith, *Civilprocessen*, s. 107

⁴³ Eva Smith, *Civilprocessen*, s. 105

⁴⁴ Eva Smith, *Civilprocessen*, s. 107

⁴⁵ Eva Smith, *Civilprocessen*, s. 107

⁴⁶ Bernhard Gomard, *Civilprocessen*, s. 800

2.2 Objektiv kumulation

Sammenlægning af flere krav mellem de *samme* parter og under samme retssag kaldes for objektiv kumulation. For at sammenlægningen af kravene kan ske, kræves efter retsplejelovens § 249, stk.1 at, 1) der er dansk værning for alle kravene, 2) at pågældende ret har den stedlige 3) og saglige kompetence for mindst et af kravene, samt at 4) alle kravene kan behandles efter de samme processuelle regler. Retten behøver ikke nødvendigvis at have stedlig og saglig kompetence for det samme krav efter betingelserne nr. 2 og 3.⁴⁷ Alle fire betingelser gentages i subjektiv kumulation og behandles indgående i specialets 3. del.

Kumulationen kan iværksættes af både sagsøger og sagsøgte. Det kaldes oprindelig objektiv kumulation, hvis sagsøgeren har påbegyndt sammenlægningen af flere krav samtidigt med indleveringen af stævningen.⁴⁸ Sammenlægning af flere selvstændige krav, der foregår på sagsøgte siden, og som ikke blot er indsigelser mod sagsøgers påstand, kaldes modkrav.⁴⁹

Der er bredest adgang til at kumulere efter objektiv kumulation sammenlignet med subjektiv kumulation. Dette kommer af, at objektiv kumulation ikke opstiller krav til kravenes indbyrdes sammenhæng, som ved subjektiv kumulation, jf. rpl § 250, stk.1, nr. 5. Objektiv kumulation kan ske frem til forberedelsens afslutning. Efter dette tidspunkt skal de fremsatte krav yderligere opfylde betingelserne om fremsættelse af nova efter rpl § 363.⁵⁰

2.3 Kort om subjektiv kumulation

Subjektiv kumulation efter rpl §§ 250-251 finder anvendelse, når flere selvstændige krav anlægges af eller mod *flere* parter under samme retssag. Hvor objektiv kumulation handler om sagens genstand – samling af flere krav mod samme part – vedrører subjektiv kumulation sagens parter. Det kan eksempelvis være, hvis fire personer sælger et firma, som de ejer i lige store anparter til en køber, og hver af sælgerne har ret til 1/4 af købesummen. Hvis køberen af den ene eller anden grund nægter at betale, kan hver af sælgerne anlægge individuel sag mod køberen eller gå sammen i forening i

---

⁴⁷ Bet. nr. 1468/2005 s. 31

⁴⁸ Bet. nr. 698/1973 s. 78

⁴⁹ Bet. nr. 1468/2005 s. 34

⁵⁰ Bet. nr. 1468/2005 s. 32

kraft af subjektiv kumulation. I eksemplet er det hensigtsmæssigt, at behandle kravene samlet under én retssag, da kravenes faktiske og retlige omstændigheder minder meget om hinanden. Til forskel fra gruppesøgsmålet optræder de involverede parter uafhængigt af hinanden under retssagen uanset kumulationen.

Muligheden for subjektiv kumulation er fordelagtig, fordi det er tidsbesparende og pengebesparende. På den anden side giver subjektiv kumulation også en risiko for, at ellers klare krav forhales, når de lægges sammen med andre mindre klare krav. En anden risiko er, at det enkelte krav ikke behandles dybdegående som ved separate sager.⁵¹

---

⁵¹ Bet. nr. 698/1973 s. 75, Lindenchrone og Werlauff, s. 232

3. Subjektiv kumulation

3.0 Generelt om subjektiv kumulation

Subjektiv kumulation indeholder hjemmel til på samme vis som gruppesøgsmålet, at flere parter kan gøre flere krav gældende under samme retssag. Men modsat gruppesøgsmålet giver subjektiv kumulation parterne større valgfrihed mht. valget af subjektiv kumulation som procesform. Dette skyldes, at subjektiv kumulation ikke som gruppesøgsmålet opstiller betingelsen om, at søgsmålsformen skal være den bedste måde at løse retstvisten på, jf. rpl § 254 b, stk.1, nr. 5. Dermed kan parterne under retssagen selv bestemme, om de ønsker at kumulere deres krav, mens et gruppesøgsmål uanset parternes vilje kun kan anlægges med rettens godkendelse.

Subjektiv kumulation bygger på reglerne om objektiv kumulation. De fire første betingelser i subjektiv kumulation er en gentagelse af betingelserne for objektiv kumulation, jf. § 249, stk. 1 og § 250, stk.1, nr.1-4. Det internationale værneting skal være opfyldt for alle kravene, og pågældende ret skal være værneting for mindst et af kravene (stedlig kompetence). Retten skal være rette instans for mindst ét af kravene, og alle kravene skal kunne behandles efter samme processuelle regler (saglig kompetence).

Traditionelt anses subjektiv kumulation for at være mere problematisk end objektiv kumulation.⁵² Det skyldes bl.a. vanskelighederne ved at bringe flere fysiske personer sammen til samme retsmøder, og at retssagen normalt tager længere tid.⁵³ Derfor stiller subjektiv kumulation en yderligere betingelse om, at parterne enten er indforstået med kumulationen, eller at kravene har en sammenhæng, der gør, at de uanset indsigelse bør behandles under samme sag, jf. § 250, stk. 1, nr.5.⁵⁴

3.1 Oprindelig og efterfølgende kumulation rpl §§ 250-251

Subjektiv kumulation dækker over retsplejelovens §§ 250-251. Bestemmelserne indeholder tre former for subjektiv kumulation: § 250, stk.1 omhandler oprindelig subjektiv kumulation, § 250, stk. 2

---

⁵² Lindencrone og Werlauff, s.233

⁵³ Eva Smith, Civilprocessen

⁵⁴ Lindencrone og Werlauff, s.234

om adcitation og § 251 handler om hovedintervention. Der sondres mellem de tre former på baggrund af tidsmæssige omstændigheder. Sker sammenlægningen helt fra begyndelsen - samtidig med indleveringen af stævningen, foreligger oprindelig subjektiv kumulation efter § 250, stk.1.⁵⁵ Da det er sagsøgeren og ikke sagsøgte, som indleverer stævningen, kan oprindelig subjektiv kumulation kun iværksættes af en eller flere sagsøgere.⁵⁶ Adcitation og intervention betegnes begge som efterfølgende subjektiv kumulation og dækker over al subjektiv kumulation, som sker efter stævningens indlevering.

3.1.1 Adcitation rpl § 250, stk. 2

Adcitation handler om inddragelse af 3.mand og er tilgængelig for både sagsøger- og sagsøgtesiden. Det kan fx ske, at sagsøger under sagens behandling bliver klar over, at denne kan indstævne en anden udover sagsøgte, fx en medskadevolder. For sagsøgtes vedkommende kan denne indstævne en 3.mand, som skal friholde ham eller hende, hvis sagsøger får medhold i sagen. Eksempelvis en håndværker, som indstævner materialeleverandøren. Fordelen er, at disse mellemværender klares uden, at der skal anlægges endnu en sag. En adciteret 3.mand kan ligeledes adcitere en eller flere personer, som denne mener at have krav imod i anledning af sagen. Betingelserne for adcitation er de samme som ved oprindelig subjektiv kumulation i § 250, stk.1. Dog med den forskel, at retten ved anmodning fra en af de oprindelige parter kan afvise kravet mod 3.mand, hvis det kunne have været inddraget i sagen tidligere.⁵⁷ Efter forberedelsens afslutning kræves rettens samtykke til at inddrage 3. mand, uanset om de oprindelige parter ellers er enige om det, jf. § 250, stk.5. Adcitationen bør senest ske inden ankeinstansen.⁵⁸ Dermed forekommer en vis præklusion af ad citationsadgangen. Retten kan i sit skøn inddrage hensynet til en af de oprindelige parter, som må tåle, at sagen udvides og måske forlænges af nyt stof, som denne er uvedkommende.⁵⁹

3.1.2 Hovedintervention rpl § 251

Hovedintervention efter § 251 er endnu en måde, hvor antallet af sagens parter kumuleres ved, at 3.mand bliver part i en verserende sag. Hovedintervention adskiller sig fra adcitation ved, at inddragelsen sker på 3.mands eget initiativ. A og B strides om rettigheden til

---

⁵⁵ Bet. nr. 698/1973, s. 89

⁵⁶ Bet. nr. 1468/2005, s. 29

⁵⁷ Bet. nr. 698/1973, s. 100

⁵⁸ To-instans-behandlingsprincippet

⁵⁹ Bet. nr. 698/1973, s. 95

en genstand, hvilket C opdager og mener selv at være berettiget til genstanden. C vil her indtræde i den igangværende sag som part og nedlægge selvstændig påstand eller krav via indlevering af stævning til retten. Intervenienten kommer ofte til at stå som modpart til de oprindelige parter. Det er overladt til rettens skøn om, der skal gives tilladelse til intervention. Et gennemgående hensyn er, at jo tidligere interventionen sker, desto større er sandsynligheden for at den tillades.⁶⁰

Fælles for 3.mand, som indtræder i med før af enten ad citation eller intervention, er, at denne får tildelt partsstatus. Det indebærer bl.a., at 3.mand kan nedlægge påstande, føre vidner, afhøre de andre parter vidner, afgive egen procedure, eventuelle retsforlig skal gå igennem denne, og afgørelser har retskraft i forhold til vedkommende.⁶¹ Overfor står § 252 om biintervention, hvor 3.mand med retlig interesse indtræder til støtte for en af parterne. 3.mand tildeles ingen partsstatus, og derfor hører biintervention reelt ikke til kumulation af parter.

3.2 Betingelserne for subjektiv kumulation, § 250, stk. 1, nr.1-5 i retsplejeloven.

Retsplejeloven opstiller i § 250, stk. 1 fem betingelser, som skal opfyldes forinden subjektiv kumulation kan ske. De første fire af betingelserne er identiske med betingelserne for objektiv kumulation i rpl § 249, stk. 1. De første to betingelser handler om den stedlige kompetence, mens betingelserne nr. 3-4 omhandler saglig kompetence. Den femte og sidste betingelse gælder kun for subjektiv kumulation og kræver, at der er sammenhæng mellem kravene, hvis en af parterne gør indsigelse mod sammenlægningen.

3.2.1 Betingelserne om stedlig kompetence, rpl § 250, stk.1, nr.1-2

3.2.1.1 Internationale værneting

Retsplejelovens § 250, stk. 1, nr.1 opstiller betingelsen om international kompetence. Det kræves, at danske domstole efter dansk international procesret skal være kompetente med *alle* kravene ved subjektiv kumulation.⁶² Det betyder, at et krav sagsøger har mod en

---

⁶⁰ Bet. nr. 698/1973, s. 100

⁶¹ Bet. nr. 698/1973, s. 98

⁶² Der gælder lempeligere regler for modkrav. Et krav kan inddrages i dansk retssag, hvis der ville være værneting for kravet i Danmark under en selvstændig sag, eller hvis der er tale om et konnekst modkrav. , se Bet. nr. 698/1973, s. 79-80

sagsøgte, der bor uden for Danmark, og hvor der er værneting for kravet efter fx rpl § 243, at sagsøgeren ikke kan inddrage andre krav mod samme sagsøgte, som ikke har selvstændigt dansk værneting.⁶³ Krav, som danske domstole ikke er værneting for, afvises ex officio ved dom, jf. rpl § 248, stk.2.⁶⁴ Parterne har dog altid mulighed for at aftale dansk værneting, jf. rpl § 245.

Subjektiv kumulation følger de almindelige bestemmelser om værneting i retsplejelovens kapitel 22 §§ 235-246 a. Hovedreglen er, at retssager skal anlægges ved sagsøgtes hjemting, medmindre et af undtagelsesværnetingene giver mulighed for andet. Retsplejelovens kapitel 22 gælder, hvor alle parter har dansk hjemting eller, hvis mindst en af parterne har domicilværneting uden for EU og EFTA området.⁶⁵ Ifølge rpl § 247 omfattes parter inden for EU landene af Bruxelles I-forordningen og ikke af retsplejelovens værnetingsregler.

Der gælder særlige internationale værnetingsregler for retssager omfattet af Bruxelles I-forordningen, som Danmark tiltrådte ved en parallelaftale 20. december 2006.⁶⁶ Forordningens anvendelsesområde er privatretlige krav på civil- og handelsområdet inden for EU-landene, jf. forordningens artikel 1. Det kan fx være en sagsøger med dansk hjemting og sagsøgte, som har hjemting i et af EU-landene. Forordningen byder på særlige lempelige regler for kumulation af parter på sagsøgte siden.⁶⁷ Ifølge forordningens art. 6, 1 kan sagsøger i en sag med flere sagsøgte, der hver er bosat i forskellige medlemsstater, vælge at sagsøge dem *alle* i den retskreds, hvor blot den ene af de sagsøgte har sit hjemtingsværneting. Ved ad citation gælder art. 6, nr. 2, også kaldet regresværnetinget.⁶⁸ Bestemmelsen giver mulighed for at ad citere 3.mand over til retssagens værneting og dermed bort fra 3.mands eget hjemting. Adgangen til at fravige domicilværnetinget er ikke større end, at der stilles betingelse om, at kravene skal være så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle dem sammen i stedet for ved separate sager. I Sag 189/87- Kalfelis tilføjede EU-domstolen, at det er op til

---

⁶³ Bet. nr. 698/1973, s. 76

⁶⁴ [LBKG 2012-10-24 nr 1008 Retsplejeloven](#), note nr.1056

⁶⁵ De 27 EU-lande + Island, Liechtenstein, Norge og Schweiz <http://www.eu-oplysningen.dk/spsv/off/alle/110/?print=1>

⁶⁶ Rådets forordning af 2000-12-22 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (44/2001), Karnov note nr. 32

⁶⁷ Rådets forordning af 2000-12-22 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (44/2001), Karnov note nr. 32

⁶⁸ Lindenchrone og Werlauff, Dansk retspleje, s. 201

de nationale domstole at undersøge, om betingelsen om snæver sammenhæng er opfyldt.⁶⁹ Hermed tillægges de nationale domstoles konkrete vurdering i den enkelte sag betydning.⁷⁰

3.2.1.2 Nationalt værneting

Betingelsen i rpl § 250, stk. 1, nr. 2 omhandler nationalt værneting, og kræver, at pågældende ret er værneting for blot ét af kravene. Dette gælder, uanset om retten er værneting på baggrund af hjemtingsværnetinget eller et undtagelsesværneting.⁷¹ Værnetingsreglerne for kumulation er nemmere sammenlignet med anlæggelse af flere separate sager. Dette skyldes, at der ved kumulation gives mulighed for at fravige det almindelige udgangspunkt om, at en sag skal anlægges ved sagsøgte hjemting. Hovedreglen om domicilværnetinget kommer af, at sagsanlægget er et angreb på sagsøgte, og sagsanlæggets berettigelse eller mangel på samme først vides ved sagens udfald.⁷² Baggrunden for de friere værnetingsregler i kumulation bygger på, at hvis en sagsøgte alligevel skal give møde ved én type værneting for et krav, så påføres sagsøgte ikke større ulemper ved samtidig at give møde for andre krav.⁷³

3.2.2 Betingelserne om saglig kompetence, rpl § 250, stk. 1, nr. 3-4

3.2.2.1 Rette instans

Som 3. betingelse for subjektiv kumulation kræves, at retten er saglig kompetent med hensyn til mindst ét af kravene. Det er et spørgsmål, om sagen starter ved byretten eller henvises til landsretten. Hovedreglen for kompetencefordelingen mellem retsinstanserne er ifølge rpl § 224, at alle sager indledes ved byretten, og langt de fleste af sagerne behandles ved byretten i 1. instans. Efter rpl § 232 påser byretten ex officio om den har kompetence til at behandle pågældende sag. Virkningen af manglende kompetence ved sagens begyndelse er, at der henvises til rette domstol, så længe sagen hører til de almindelige domstole. Hermed vil retsvirkninger knyttet til sagens anlæg (renter, forældelse, etc.) blive regnet fra det tids-

---

⁶⁹

http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf;jsessionid=9ea7d2dc30dbe54ee08aac4c44d29e54a6701b13c1e0.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuKc3v0?doclang=DA&text=&pageIndex=0&part=1&mode=DOC&docid=62685&occ=first&dir=&cid=868872#Footnote11

⁷⁰ Ketilbjørn Hertz, Danske domstoles anvendelse af Bruxelles-konventionens kompetenceregler, s. 5

⁷¹ Bet. nr. 698/1973, s. 83

⁷² Bet. nr. 698/1973, s. 82

⁷³ Bet. nr. 698/1973, s. 83

punkt, hvor kravet blev indbragt for den første domstol.⁷⁴ Sagen afvises, hvis den hører til voldgift eller fremmed ret. Hvis kompetencespørgsmålet først kommer op i løbet af sagens behandling, kan retten beslutte at færdigbehandle sagen.⁷⁵ Skulle det undtagelsesvist ske, at nogle af kravene er startet ved byretten og henvist til landsretten, kan retten skønne, om det er nødvendigt at sammenlægge disse med et byretskrav. Dermed kan sagsøgtes interesse i en billigere byretsbehandling fraviges.⁷⁶

3.2.2.2 Samme processuelle regler

For at sammenlægningen af flere krav og parter kan ske, kræves som 4. betingelse i rpl § 250, stk. 1, at de samme processuelle regler kan anvendes på *alle* kravene. Det betyder, at krav, som behandles efter særlige regler i retsplejelovens kap 42 og 44a, såsom ægteskabssager, umyndiggørelse, faderskabssager etc., ikke kan kumuleres med andre krav. I tilfælde hvor der er flere krav, som ikke kan behandles efter de samme processuelle regler, vil retten kun behandle de krav, som kan behandles efter sagsøgers valgte procesmåde. Resten af kravene kan enten henvises eller udskilles til særskilt behandling, jf. rpl § 253.⁷⁷ I U1980.491H nedlagdes påstand under en separationssag angående rettigheder til fast ejendom. Men da kravene angående ejendommen ikke var omfattet af rpl § 448 om ægteskabssager, kunne der ikke ske sammenlægning. Det er dog ikke helt udelukket at forene to krav eller flere, selvom de behandles med forskellige processuelle regler. Retten har adgang til at skønne, om kumulationen alligevel skal ske såfremt, der er betydelig behov for dette, og så længe de forskellige procesregler ikke vanskeliggør eller umuliggør reglernes overholdelse.⁷⁸

3.2.3. Betingelsen om indbyrdes sammenhæng, rpl, § 250, stk. 1, nr. 5

Hvis de fire første betingelser i rpl § 250, stk. 1, nr. 1-4 er overholdt, kan flere krav og flere parter kumuleres, så længe ingen af parterne gør indsigelse imod sammenlægningen. Hvis en part gør indsigelse, kan sammenlægningen alligevel ske, hvis kravene har en sådan sammenhæng, at de uanset fremsatte indsigelser bør behandles under samme retssag. Kravet om sammenhæng betyder, at krave-

---

⁷⁴ [LBKG 2012-10-24 nr 1008 Retsplejeloven](#), Karnov note nr. 991

⁷⁵ [LBKG 2012-10-24 nr 1008 Retsplejeloven](#), Karnov note nr. 992

⁷⁶ Bet. nr. 698/1972 s. 92-93

⁷⁷ Bet. nr. 1468/2005, s.38

⁷⁸ Bet. nr. 698/1972 s. 78

ne ikke nødvendigvis behøver at have samme oprindelse og konksitet, men blot en sammenhæng, der gør, at kravene, uanset indsigelser, kan behandles under samme sag. Det er parternes eget ansvar at gøre en eventuel indsigelse gældende omkring kravenes sammenhæng. Retten skal ikke på eget initiativ kontrollere dette, men retten har kompetence til under sagsforløbet at adskille et eller flere krav efter rpl § 253, hvis den finder det uhensigtsmæssigt, at behandle kravene under samme retssag.⁷⁹

Hvis en part under subjektiv kumulation gør indsigelse mod sammenlægning af flere krav mellem parterne, må retten tage stilling til om, der er sammenhæng mellem kravene. Dette sker ud fra en afvejning af hensynene mellem parterne.⁸⁰ På den ene side taler procesøkonomiske hensyn og forhindring af modstridende afgørelser for en bredere adgang til at kumulere krav. Det kommer især til udtryk, hvis bevisførelsen for kravene ligger tæt op ad hinanden. I overvejelserne indgår ligeledes, om modparten påføres betydelige omkostninger og ulemper ved, at dennes krav behandles sammen med andre krav, der intet har med parten at gøre.⁸¹ U2011.1864V er en nyere kendelse, hvor der ikke fandtes at være sammenhæng nok mellem kravene til, at de skulle behandles sammen uanset sagsøges indsigelse. Det drejede sig om 49 herboende personer, der havde fået meddelt afslag på ægtefællesammenføring af Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, og som ønskede at få prøvet afslagets berettigelse ved retten i Aalborg. Kun to af sagsøgerne havde hjemting i Aalborg, og Ministeriet gjorde indsigelse mod kumulationen af kravene og parterne efter rpl § 250, stk.1, nr.5. Sagsøgte anførte, at kravene var ensartede omkring de herboendes opholdstid i Danmark, tilknytningen til erhvervslivet, integrationen mm. Imod kravenes ensartethed og sammenhæng procederede Ministeriet på, at udlændingemyndighederne ved meddelelse af opholdstilladelse anlægger en konkret vurdering i hver enkelt sag, og at det derfor ville være "(...) mere end vanskeligt for både dommere og advokater at have/få overblik over det faktiske grundlag for afgørelsen af sager". Byrettens begrundelse for afslaget om kumulation, som landsretten tiltrådte, byggede på, at det handlede om 49 særskilte afgørelser om opholdstilladelse, hvor "(...) stillingtagen skal ske på grundlag af de konkrete faktiske oplysninger, der vedrører de enkelte afgørelser, herunder eventuelt på grundlag af sær-

---

⁷⁹ [LBKG 2012-10-24 nr 1008 Retsplejeloven](#), note nr. 1078 og Bet. nr. 1468/2005, s.38

⁸⁰ Bet. nr. 698/1973, s.93

⁸¹ Bet. nr. 698/1973, s.93

skilt bevisførelse for hver enkelt afgørelse.” Kendelsen kan muligvis kritiseres for at være vag i sin begrundelse. Naturligvis er kravene ikke 100 % ens omkring de faktiske omstændigheder.⁸² Havde de været det, ville der ikke længere have været tale om flere selvstændige sager, som kan kumuleres, men derimod om ét krav, som i så fald ikke behøver tilladelse efter kumulationsreglerne til at blive ført under samme retssag. En tydeligere begrundelse kunne muligvis have været, at tilladelsen til kumulation i den konkrete sag ville have medført, at de mere tvivlsomme krav ville have forsinket de åbenbart klare krav.⁸³

3.3 Sagsomkostninger ved subjektiv kumulation

Udgangspunktet i retsplejelovens kapitel 30 er, at den tabende part betaler udgifterne, som modparten har pådraget sig under retssagen, jf. rpl § 312. Der er mulighed for, at parterne kan aftale andet. Hvis særlige grunde taler for, kan retten bestemme, at den tabende part enten ikke eller kun delvist skal betale modpartens udgifter, jf. rpl § 312, stk.2. Sagsomkostningerne i en retssag anlagt efter subjektiv kumulation §§ 250-251 reguleres endvidere af bestemmelsen § 317 om procesfæller. Ved procesfæller forstås flere personer, som har indgivet en fællestævning, og sagsøgte som er blevet sagsøgt efter samme stævning.⁸⁴ Bestemmelsens udgangspunkt er, at procesfæller hæfter solidarisk, medmindre retten efter omstændighederne pålægger enkelte af dem at hæfte for visse dele af omkostningerne.

En retssag anlagt efter reglerne om subjektiv kumulation har en omkostningsmæssig fordel i forhold til gruppesøgsmålet ved have mulighed for at være omfattet af småsagsprocessen i retsplejelovens kapitel 39, bestemmelserne §§ 400-410.⁸⁵ Småsagsprocessen kan anvendes på sager med subjektiv kumulation, såfremt de kumulerede parter krav sammenlagt har en værdi på under 50.000 kr., jf. rpl § 400, stk.1, nr. 1. Sagens værdi bestemmes ud fra påstanden i stævningen, jf. rpl § 401, stk.1. Dersom parterne kan anvende småsagsprocessen, opnår de at få behandlet deres krav på en lettere, billigere og hurtigere måde.⁸⁶ Kumulerede sager behandlet efter småsagsprocesreglerne, kan efter omstændighederne være

---

⁸² De retlige omstændigheder var ens ved at alle afslagene på ægtefællesammenføringen var meddelt efter udlændingelovens § 9, stk. 7

⁸³ Bet. nr. 698/1973, s.75

⁸⁴ U. Rammeskov Bang-Pedersen, Den civile retspleje, s. 444

⁸⁵ LFF2006-2007.1.41 s. 7

⁸⁶ Betænkning nr. 1468/2005, s. 205

et lige så godt eller bedre alternativ end gruppesøgsmålet, således at retten efter rpl. § 254 b, stk.1, nr. 5 ikke vil godkende, at sagen i stedet anlægges i gruppesøgsmålsregi.

3.3.1 Retsafgifter

Ifølge retsafgiftslovens § 1 udgøres retsafgiften for sager, der kan opgøres i penge af fire forskellige dele. 1) grundafgiften, der altid skal betales, medmindre det er en afgiftsfri sagstype,⁸⁷ 2) tillægsafgiften, 3) en procesafgift for krav der overstiger 50.000 kr. og 4) en berammelsesafgift.⁸⁸ Medmindre andet er bestemt udgør grundafgiften 500 kr. og tillægsafgiften er på 250 kr., jf. retsafgiftslovens § 1, stk. 1-2. Procesafgiften er på 1,2 % af den del af sagens værdi, der overstiger 50.000 kr. Når retten har berammet retssagen til hovedforhandlingen betales en afgift på 750 kr. med tillæg af 1,2 procent af den del af værdien, der overstiger 50.000 kr. jf. retsafgiftslovens § 2, stk. 1-2. Sagens værdi bestemmes ud fra påstanden i stævningen, jf. retsafgiftslovens § 3, stk.1, 1.pkt. Ved berammelsesafgiften bestemmes sagens værdi efter påstanden på tidspunktet for betalingen af afgiften.

I oprindelig subjektiv kumulation i rpl § 250, stk. 1, hvor påstanden omfatter flere krav, fastsættes sagens værdi ud fra kravenes *samlede* værdi, jf. retsafgiftslovens § 3, stk. 1, 3. pkt. Dette gælder, uanset om kravene kommer fra flere sagsøger eller rettes mod flere sagsøgte.⁸⁹ Udgangspunktet er det samme for gruppesøgsmålet, hvor retsafgiften beregnes ud fra kravenes samlede værdi.⁹⁰ Dette vil ofte føre til en samlet værdi, der er betydelig større end ved subjektiv kumulation grundet antallet af deltagere. Men retsafgiftens betydning for de enkelte deltagere i gruppesøgsmålet vil som regel ikke adskille sig fra et kumuleret søgsmål efter rpl § 250, stk. 1, da retsafgiften for gruppesøgsmålet fordeles over mange personer.

Adcitationssøgsmål i rpl § 250, stk.2 og hovedinterventionssøgsmål i rpl § 251 (efterfølgende kumulation), kræver begge, at 3.mand indleverer en stævning for at kunne indtræde i en allerede verserende sag. Derfor anses de som selvstændige søgsmål, der udløser en selvstændig retsafgift, jf. retsafgiftslovens § 6.

---

⁸⁷ Fx sager om ægteskab, forældremyndighed og faderskab

⁸⁸ Anja Olsen, Retsafgifter, s. 15

⁸⁹ LBKG2006936, Karnov note nr. 16

⁹⁰ Betænkning nr. 1468/2005, s. 270

Det kan somme tider være vanskeligt at skelne imellem, hvornår retsafgiftslovens § 3 og § 6 anvendes. Kendelsen U2012.3470Ø illustrerer denne sondring mellem oprindelig og efterfølgende kumulation i forhold til beregningen af retsafgiften. I sagen indgav advokat A to stævninger på vegne af F og betalte retsafgift for hver af dem. Advokat B indgav samtidig en stævning på vegne af F ved samme byret og betalte retsafgift for denne. Ved indgivelsen af stævningerne anmodede advokat A om, at sagerne skulle kumuleres således, at der skulle betales retsafgift én gang i stedet for 3 gange. Byretten afslog dette, men landsretten ændrede afgørelsen ud fra begrundelsen om, at det var oprindelig kumulation, selvom der var tale om tre stævninger. Det skyldtes, at anmodningen om kumulation skete samtidig med stævningernes indlevering.

4. Gruppesøgsmål rpl §§ 254 a – 254k

4.0 Kort om gruppesøgsmål

Gruppesøgsmålet er en kollektiv procesform, der er særlig rettet mod at behandle ensartede krav på vegne af flere personer. Personerne kaldes gruppemedlemmer og er ikke parter i traditionel forstand. Men en eventuel afgørelse eller forlig har ikke desto mindre bindende virkning overfor dem, som havde de været parter på sædvanlig vis. Det kan være procesbesparende at sammenlægge flere personers ensartede krav via gruppesøgsmål. Bevisførelsen kan gennemføres én gang, der er én procedure og samme påstande og anbringender.⁹¹ Alt sammen foregår uden gruppemedlemmernes direkte indblanding. Derfor vil der ikke være de samme problemer med at nå til enighed, som der kan være for parterne, når en sag anlægges efter subjektiv kumulation i rpl §§ 250-251. Gruppemedlemmerne defineres og afgrænses via deres ensartede krav i stævningen, jf. rpl § 254 d, og derfra overlades sagen i praktisk henseende til den af retten udpeget grupperepræsentant, jf. rpl § 254 c.

4.1 Tilmeldings - eller frameldingsmodellen?

Reglerne om gruppesøgsmål i retsplejelovens kapitel 23 a dækker over to mulige modeller. Hovedreglen er tilmeldingsmodellen (opt-in) efter rpl § 254 a og er samtidig den valgte gruppesøgsmålsform i specialet. Derudover findes den endnu ikke anvendte frameldingsmodel (opt-out) efter rpl § 254 e, stk. 8. Frameldingsmodellen er en undtagelse til undtagelsen. Dette betyder, at det både kræves, at retten skønner gruppesøgsmålet til at være den bedste procesform, og at retten bedømmer frameldingsmodellen, som en klart mere hensigtsmæssig procesform end tilmeldingsmodellen jf. rpl § 254 e, stk. 8.⁹² Det sidste vil bl.a. kræve, at kravene har en ringe størrelse. I bemærkningerne til lovforslaget anslås det til at være under 2000 kr., hvilket går under betegnelsen individuelt uprocesbare krav.⁹³

De væsentligste punkter, hvorved frameldingsmodellen adskiller sig fra tilmeldingsmodellen, er angående afgrænsningen af gruppemed-

---

⁹¹ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 187 og 219

⁹² Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1386

⁹³ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1416

lemmerne i rpl § 254e, stk. 8 og kravene til grupperepræsentanten, jf. rpl § 254c, stk.1, nr. 3. En person er efter frameldingsmodellen automatisk omfattet af gruppen og dermed af gruppesøgsmålet, hvis dennes krav svarer til den i stævningen indeholdte ramme. Personer, hvis krav falder inden for rammen af gruppesøgsmålet, underrettes om dette og om retsvirkningerne samt om muligheden for at framelde sig søgsmålet, jf. rpl § 245 e, stk. 9. Det enkelte gruppemedlem kan ikke vælge i stedet at føre sit krav ved et individuelt søgsmål grundet litispændensvirkningen, hvor et nyt søgsmål med samme indhold og parter afvises. Gruppemedlemmet bindes af en eventuel retsafgørelse, uanset om denne har været vidende om egen deltagelse.⁹⁴ Disse indgreb i den enkeltes dispositionsfrihed er usædvanlige efter dansk retstradition.⁹⁵ Virkningerne af et frameldingssøgsmål er af selvsamme årsag søgt kompenseret og afbødet ved, at deltagerne maksimalt pålægges sagsomkostninger svarende til det kontante beløb, som de enkelte ifølge dommen skal have udbetalt.⁹⁶ Ad den vej elimineres gruppemedlemmernes økonomiske risiko fuldstændig.

En anden vigtig kontrolmekanisme for frameldingssøgsmålet er, at det alene er en offentlig myndighed, der kan påtage sig hvervet som grupperepræsentant, jf. rpl § 254 c, stk.1, nr. 3.⁹⁷ På nuværende tidspunkt er forbrugerombudsmanden den eneste med repræsentationsbemyndigelsen. Derfor er det kun ensartede krav, som falder under forbrugerombudsmandens kompetencer efter markedsføringsloven, der kan gøres til genstand for et frameldingssøgsmål, jf. markedsføringslovens § 28.⁹⁸

Gruppesøgsmål efter frameldingsmodellen er endnu kun af teoretisk karakter, eftersom der til dato ikke foreligger trykt praksis omkring denne søgsmålstype.⁹⁹ Det kan muligvis begrundes ud fra forhandlingsprincippet, der gør sig gældende for forbrugerombudsmands virksomheden. Det har den virkning, at forbrugerombudsmanden skal søge at få den erhvervsdrivende til frivilligt at gøre det behørlige

---

⁹⁴ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1384 og Trine Egelund Thomsen, Gruppesøgsmål – en ny procesform i dansk retspleje, s.1

⁹⁵ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1386

⁹⁶ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1397

⁹⁷ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1386

⁹⁸ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1451

⁹⁹ <http://www.forbrugerombudsmanden.dk/Om-Forbrugerombudsmanden/Presse/Nyhedsbrev/Nyhedsbrev-om-det-finansielle-omraade/Dehidtidige-udfordringer>

inden der foretages retslige handlinger.¹⁰⁰ I sagerne om Jyske Invest Hedge Markedsneutral mod Jyske bank, hvor af en af dem var godkendt som gruppesøgsmål, trådte Forbrugerombudsmanden ind og medvirkede til, at der blev indgået forlig med Jyske Bank.¹⁰¹

4.2 Grundlæggende betingelse om ensartede krav, rpl § 254 a

Retsplejelovens §§ 254 a, stk.1 og 254 b, stk.1, nr. 1 opstiller som grundlæggende betingelse for gruppesøgsmålet, at det skal være *ensartede krav*, som tilkommer flere personer.¹⁰² Betingelsen om kravenes ensartethed udgør en af de væsentligste forskelle på anvendelsesområdet for reglerne om subjektiv kumulation og gruppesøgsmålet. Af samme årsag er kravet om ensartethed et vigtigt led i undersøgelsen, om gruppesøgsmålet har indført en bedre og mere effektiv procesform til håndtering af større antal ensartet krav.

4.2.1 Kravenes ensartethed i faktisk og retlig henseende

Ensartede krav kan være alle typer krav; både positive og negative anerkendelses- og fuldbyrdelseskrav.¹⁰³ Det anføres i Bet. nr. 1468/2005, at betingelsen om kravenes ensartethed ikke skal forstås som, at kravene skal være identiske. Det er tilstrækkeligt, at de i faktisk og retlig henseende er ensartede.¹⁰⁴ Eksempler på kravenes ensartethed i faktisk og retlig henseende er bl.a., hvor et massefremstillet produkt lider af samme mangel, en virksomheds brug af standardkontrakter med ugyldige vilkår, en arbejdsgivers anvendelse af lovstridige arbejdsvilkår overfor arbejdstagerne ift. løn, ansættelsesbevis, overtid m.m.¹⁰⁵ Eller hvor der i øvrigt på en arbejdsplads diskrimineres ud fra religion, nationalitet, køn eller andet.¹⁰⁶ Andre eksempler er krav fra en gruppe konkurrenter, som har lidt tab grundet ulovlig markedsføring eller krav fra investorer angående prospektansvar.¹⁰⁷

Det er bevidst, at man i forarbejderne har undladt at angive nærmere kriterier for, hvornår krav anses at være så ensartede i retlig og faktisk henseende, at der kan anlægges gruppesøgsmål om dem.

---

¹⁰⁰ Karnov note. 215 i markedsføringsloven

¹⁰¹ http://finans.borsen.dk/artikel/1/240736/jyske_bank_klar_til_forlig_i_langstrakt_sag.html

¹⁰² Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1377

¹⁰³ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 216

¹⁰⁴ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 283

¹⁰⁵ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 328-329

¹⁰⁶ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 328-330

¹⁰⁷ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 215

I stedet er det overladt til rettens skøn, om de konkret fremsatte krav er så ensartede, at gruppesøgsmål vil være den mest hensigtsmæssige procesform.¹⁰⁸ Der sættes dog i Betænkningen og Lovbemærkningerne til gruppesøgsmålet en vis øvre grænse for rettens skønsudøvelse: Krav, der er fælles og samtidig så sammenvævet med individuelle forhold, at disse ikke kan udskilles, kan ikke gennemføres under et gruppesøgsmål.¹⁰⁹ Hvis der er for mange individuelle omstændigheder i spil for gruppemedlemmerne, vil det gøre behandlingen af sagen uoverskuelig.

4.2.2 Eksempler på ensartede krav fra retspraksis

Retspraksis vedrørende gruppesøgsmål har i enkelte afgørelser været med til yderligere at fastslå, hvornår ensartede krav efter rpl §§ 254 a, stk. 1 og 254 b, stk.1, nr. 1 forekommer. Der var ikke meget tvivl om kravenes ensartethed i dommen U2012.1128H, hvor gruppen bestod af 4770 minoritetsaktionærer i bankTrelleborg.¹¹⁰ Kravene støttedes på, at tvangsindløsningen af aktierne både var ulovlig og for lav, hvilket gav lignende retlige omstændigheder. Endvidere påstod gruppen, at de enkelte gruppemedlemmers krav økonomisk skulle opgøres som betaling af bestemt beløb pr. tvangsindløst aktie, der var ens for alle. Dette giver ensartede faktiske omstændigheder.¹¹¹ Til sammenligning fik kendelsen U2011.1596V samme udfald, hvor både byretten og landsretten fandt, at der i sagen forelå ensartede krav efter rpl § 254 a. U2011.1596V omhandlede en række investorer i et vindmølleprojekt, hvor investorerne havde dannet en gruppe med formålet om at sagsøge udbyderne af projektet. Gruppen mente, at projektudbyderne havde pådraget sig erstatningsansvar ved at have anvendt vildledende og mangelfulde produktionsberegninger i prospektet. De sagsøgte udbydere argumenterede ud fra, at kravene manglede ensartethed på grund af forskelle i de enkelte investorers individuelle forhold. Investorerne havde forskellig baggrundsviden og kendskab til vindmøller samt til prospektmaterialet. Kendelsen blev afgjort med, at gruppens påstand blev taget til følge. Byretten, stadfæstet af Landsretten, udtalte i den forbindelse, at det ville gøre reglerne om gruppesøgsmål illusoriske, hvis betingelsen om ensartede krav indebar, at der ikke kunne være de mindste forskelle på de enkelte gruppemedlemmers

---

¹⁰⁸ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1387

¹⁰⁹ Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A sp. 1383

¹¹⁰ Jens Rostock-Jensen, Gruppesøgsmål, s.488

¹¹¹ U2012.1128H, s.1-2

individuelle "forudsætninger for at overskue risikomomentet ved en given investering."

4.2.3 Ensartede krav ift. individuelle forhold

U2011.1596V og U2012.1128H indikerer, at retspraksis muligvis har valgt en lempelig kurs vedrørende bedømmelsen af kravenes ensartethed efter rpl § 254a, stk.1 og § 254 b, stk.1, nr. 1. Dette understreges især af kendelsen U2012.1561V, der havde mange individuelle forhold i spil sammenlignet med de andre nævnte afgørelser. Sagen omhandlede en række investorer, der var gået sammen i forening for at sagsøge Jyske Invests Hedgefond og Jyske Bank for tab på gearede investeringer i obligationer. Sagsøgerne påberåbte sig vildledende salgsbrochurer og mangelfuld rådgivning omkring investeringen som ansvarsgrundlag. Retten skulle tage stilling til, om sagen kunne anlægges som et gruppesøgsmål. Under sagen blev der fra sagsøgte side fremført en lang række individuelle forhold såsom købstidspunktet, egen skyld, anvendelse af egne rådgivere og investorernes individuelle investeringserfaring.¹¹² Men Landsretten kom frem til; "at selv om der måtte antages at være individuelle forskelle med hensyn til omstændighederne i forbindelse med de enkelte investorers køb af andele, havde kravene mod de sagsøgte grundlæggende en sådan ensartethed, at betingelserne i § 254 b, stk. 1, nr. 1, jf. § 254 a, stk. 1, var opfyldt.". Dermed anerkendte retten de individuelle omstændigheder, men godkendte alligevel kravene som værende ensartede nok til, at de kunne anlægges som gruppesøgsmål.

I forarbejderne til gruppesøgsmålet er der særligt to hensyn, som bliver gjort gældende: 1) At retten overlades det afgørende skøn angående fortolkningen af kravenes ensartethed¹¹³ og 2) at gruppesøgsmålet er tiltænkt som en *subsidiær* procesform, jf. rpl § 254 b, stk.1, nr. 5, da den sammenlignet med individuelle søgsmål er mere kompliceret og ressourcekrævende.¹¹⁴ Sammenholdes motiverne med afgørelserne U2011.1596V, U2012.1128H og U2012.1561V, kan det muligvis tyde på, at retspraksis har vist sig mere eftergivende omkring bedømmelsen af ensartede krav end, hvad der oprindeligt var tilsigtet. Selvom lovgiverne og Retsplejerådet i forarbejderne bevidst overlod det endelige skøn til retten, var det med forbeholdet om, at krav præget af mange individuelle forhold ikke

---

¹¹² U2012.1561V s. 6 og s. 9

¹¹³ Bet., nr. 1468/2005, s. 243

¹¹⁴ Bet., nr. 1468/2005, s. 97, 244

kan gennemføres under gruppesøgsmål.¹¹⁵ Ved den type krav var Retsplejerådet af den klare opfattelse, at man stod "over for en grænse for, hvad gruppesøgsmål kan."¹¹⁶ Derfor undermineres gruppesøgsmålets subsidiære karakter muligvis ved, at Landsretten godkender kravene i U2012.1561V (Jyske Invest Hedge) som værende ensartede trods en lang række individuelle forhold.

4.3 Andre grundbetingelser for anlæggelse af gruppesøgsmål, rpl § 254 b, stk. 1, nr. 2 – 7

Udover at kravene skal opfylde betingelsen om at være ensartede efter rpl § 254 a, stk.1 og § 254 b, stk.1, nr.1, skal yderligere seks betingelser i rpl § 254 b, stk. 1, nr. 2 – 7 opfyldes, før en sag kan anlægges efter gruppesøgsmålsreglerne. Betingelserne i rpl § 254 b, stk.1, nr. 2-4 tager udgangspunkt i reglerne om subjektiv kumulation, og kræver værneting for alle kravene i landet, at retten er stedlig og saglig kompetent for mindst et af kravene, ikke nødvendigvis det samme. Betingelserne i rpl § 254b, stk. 1, nr. 5-7 er særlige for gruppesøgsmålet. De kræver, at retten skønner gruppesøgsmålet til at være den bedste måde at behandle kravene på, at en grupperepræsentant kan udpeges, og at der kan ske en hensigtsmæssig identifikation og underretning af gruppemedlemmerne. Betingelserne nr. 6 og 7 om hhv. grupperepræsentanten og gruppemedlemmerne vil blive behandlet uddybende i afsnittet om gruppesøgsmålsaktørerne.

4.3.1 Betingelserne om værneting, rpl § 254 b, stk.1, nr. 2-3

4.3.1.1 Internationalt værneting

Retsplejelovens § 254 b, stk.1, nr. 2 bestemmer på samme måde som med subjektiv kumulation, at der skal være dansk værneting for *alle* kravene. Det vil sige, at udelukkende krav, som kan indbringes for en dansk domstol i et individuelt søgsmål, kan tages med i gruppesøgsmålet.¹¹⁷

Til forskel fra reglerne om subjektiv kumulation, kan gruppesøgsmålsreglerne ikke anvende Domsforordningens mere lempelige kumulationsværneting i art. 6, nr. 1 og regresværneting i art. 6, nr. 2. Bestemmelserne er mere lempelige, fordi de giver mulighed for at inddrage et krav i en dansk retssag, selvom kravet ikke ville have haft værneting i Danmark under en selvstændig sag. Grunden til, at

---

¹¹⁵ LFF2006-2007.1.41, Thomson Reuters, s.7

¹¹⁶ LFF2006-2007.1.41, Thomson Reuters, s. 7

¹¹⁷ LFF2006-2007.1.41, s. 22

gruppesøgsmålet ikke kan anvende de nævnte undtagelsesværneting, er, at anvendelsesområdet for artikel 6 er civile sager, hvor der er foretaget passiv subjektiv kumulation. Altså kumulation på sagsøgte siden eller ad citation af 3.mand.¹¹⁸ Modsat hertil handler gruppesøgsmålsreglerne om kumulation på sagsøgersiden og behandler derfor ensartede krav fremsat af flere personer og ikke mod flere personer.¹¹⁹ Virkningen af, at gruppesøgsmålet ikke omfattes af Domsforordningens artikel 6, er, at procesformen i stedet følger hovedreglen om, at sagen anlægges ved sagsøgtes værneting.

I juridisk teori har der været en vis usikkerhed om, hvorvidt de danske gruppesøgsmålsregler omfattes af Domsforordningen. I 1993 antog Peter Møgelvang-Hansen, at EF- Konventionen, der i dag overvejende er erstattet af Domsforordningen, også finder anvendelse på gruppesøgsmålet.¹²⁰ P. Møgelvang-Hansen begrundede dette med, at konventionens anvendelsesområde er borgerlige sager, herunder handelssager samt EF-domstolens udtalelse i sagen 29/1976 LTU mod Eurocontrol. Her statuerede domstolen, at begrebet borgerlige sager ikke skal fastlægges ud fra de enkelte medlemslandes fortolkning, men at det er et selvstændigt begreb, der må fortolkes ud fra både konventionens formål, opbygning og ud fra almindelige principper, der kan udledes af de nationale retssystemer. I 2000 udgav Jan-Erik Svensson og Christian Alsøe artiklen »Kollektive søgsmål i Danmark?«, der bl.a. averterede for det modsatte synspunkt. I artiklen problematiserer forfatterne muligheden for, om et dansk gruppesøgsmål kan risikere at blive nægtet adgang til fuldbyrdelse og anerkendelse i andre EU-lande, hvis det er i strid med et medlemslands ordre public.¹²¹ Bl.a. mener forfatterne, at det er et problem, hvis en sagsøgte tvinges ind i en omfattende retsproces i forhold til en ubestemt flerhed af parter. I den forbindelse nævnes et eksempel med en amerikansk gruppesøgsmåls afgørelse, som de tyske domstole ikke anerkendte fuldbyrdelsen af.¹²² Denne argumentation er uholdbar, eftersom amerikanske gruppesøgsmål bygger på automatisk tilmelding –opt out modellen - hvorefter man aktivt skal framelde sig for ikke at være omfattet af retssagen.¹²³ Det kan ikke sammenlignes med et dansk gruppesøgsmål, hvor udgangspunktet er aktiv tilmelding fra gruppemedlemmernes side.

---

¹¹⁸ Rådets forordning af 2000-12-22 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (44/2001), Karnov note nr. 32

¹¹⁹ LFF2006-2007.1.41, s. 9

¹²⁰ Se Peter Møgelvang Hansen i 33. Juristmøde, bind II, side 701

¹²¹ Jan-Erik Svensson og Christian Alsøe, Kollektive søgsmål i Danmark?, s. 5

¹²² Jan-Erik Svensson og Christian Alsøe, Kollektive søgsmål i Danmark?, s. 6

¹²³ Betænkning nr. 1468/2005, s. 152

Derfor er kredsen af gruppemedlemmer under et dansk gruppesøgsmål ikke ubestemt, men derimod afgrænset og identificeret.

4.3.1.2 Nationalt værneting

Foruden at der kræves dansk værneting for alle kravene, skal den pågældende ret være værneting for mindst ét af disse, jf. rpl § 254 b, stk.1, nr. 3. Taget i betragtning, at et gruppesøgsmål ofte omfatter flere hundrede og endda tusinde krav, vil sagsøgerne efter omstændighederne kunne vælge mellem mange retter i landet, hvor sagen skal anlægges. Dette kan illustreres med et fiktivt eksempel, hvor et firma, der bygger typehuse, har leveret 200 af disse til vidt forskellige byer i Danmark.¹²⁴ Alt fra Gedser, København til Skagen osv. I eksemplet er der betydelige mangler med husenes udluftning, der er fejlkonstrueret. Derfor går alle 200 personer sammen om et gruppesøgsmål, hvor de repræsenteres af den af retten valgte grupperepræsentant, jf. rpl § 254 c, stk. 1. Selvom kravene hører under forskellige retter i landet, kan sagen anlægges ved den af Danmarks 24 byretter,¹²⁵ som rent praktisk og geografisk passer grupperepræsentanten bedst. Blot retten er værneting for mindst et af de 200 krav. Antallet af kravene gør det dermed mere sandsynligt, at grupperepræsentanten kan vælge en ret, der ligger geografisk tæt på denne. Sammenlignet med reglerne om subjektiv kumulation, i det her tilfælde oprindeligt subjektiv kumulation, er reglerne om gruppesøgsmål mere fleksible mht. til værnetinget. I gruppesøgsmålet er det kun én person, der fysisk behøver at møde ved retten for at kunne repræsentere krav tilhørende flere hundrede andre personer, og det er grupperepræsentanten i kraft af sin partsstatus. Det er mere lige til end med subjektiv kumulation, hvor der kan være praktiske ulemper forbundet ved, at flere end en person på sagsøgersiden skal møde ved retten, særligt hvis de bor i hver deres ende af landet. Noget andet er, at det med kumulationsreglerne er vanskeligere at gøre sig bekendt med, om der verserer lignende sager rundt omkring i landet. Samme gælder ikke for gruppesøgsmålet, som netop har en større mulighed for at være landsdækkende.

4.3.2 Betingelserne om saglig kompetence, rpl § 254 b, stk. 1, nr. 4 og § 254 b, stk. 2

Ifølge rpl § 254 b, stk.1, nr. 4 skal retten være saglig kompetent med hensyn til mindst ét af de ensartede krav. Hermed har retten

---

¹²⁴ Eksemplet er lånt fra <http://www.lov24.dk/a/hvad-er-et-gruppes%C3%B8qsm%C3%A5l>

¹²⁵ Christian Dahlager, *Civile retssager*, s.37

ved et gruppesøgsmål på samme måde som med reglerne om subjektiv kumulation muligheden for at behandle alle kravene. Og det er uanset at pågældende ret ikke ville have været saglig kompetent for dem alle under en selvstændig retssag. I forlængelse hertil findes henvisningsreglen i § 254 b, stk. 2. Reglen bestemmer, at hvis retten ikke har saglig kompetence til at behandle alle kravene under en selvstændig sag, kan sagen henvises til afgørelse ved en domstol, der har saglig kompetence til at behandle mindst ét af kravene. Henvisningsreglen minder om henvisningsreglerne, der gælder for subjektiv kumulation i § 250, stk.3. Til sammenligning er henvisningsadgangen, som gælder for retsplejelovens kapitel 23 i teorien mere fleksibel, da retten har adgang til at afslå kumulation for *enkelte* krav ved manglende saglig kompetence.¹²⁶ I gruppesøgsmålet er der kun mulighed for at henvise hele sagen og dermed *alle* kravene, hvilket skyldes kravenes ensartede natur, der gør, at behandlingen bør samles til én ret.¹²⁷

4.3.3 Betingelsen om at gruppesøgsmålet skal være den mest hensigtsmæssige procesform, rpl § 254 b, stk. 1, nr. 5

De ensartede krav, som behandles under et gruppesøgsmål, skal være fremsat på vegne af *flere* personer, jf. rpl § 254 a. I princippet er der tale om flere personer ved blot to.¹²⁸ Men derudover er det endnu en hovedbetingelse, at retten for den konkrete sag skønner, at gruppesøgsmålet er den bedste måde at behandle kravene på, jf. rpl § 254 b, stk. 1, nr. 5. Derfor antages det at være sjældent, at en sag godkendes til at blive anlagt som gruppesøgsmål, hvis der ikke er tale om en større gruppe personer.¹²⁹ Ellers vil bl.a. fordelene ved gruppesøgsmålets lavere sagsomkostninger mistes, hvis udgifterne kun kan deles mellem få gruppemedlemmer. Ved vurderingen om gruppesøgsmålet er den *bedste måde* at behandle kravene på, skal retten foretage et skøn ud fra en sammenligning med realistiske alternativer i den konkrete situation.¹³⁰ Disse alternativer er almindelige individuelle søgsmål, herunder søgsmål anlagt efter reglerne om subjektiv kumulation eller gennemførelse af en prøvesag.¹³¹ Retten skal foretage vurderingen ud fra en samlet afvejning af sagens konkrete omstændigheder. Endvidere kan gruppesøgsmålet ikke an-

---

¹²⁶ Betænkning, nr. 1468/2005 s. 31

¹²⁷ LFF2006-2007.1.41, s. 10 og Betænkning, nr. 1468/2005 s. 246-247

¹²⁸ Trine Egelund Thomsen, Gruppesøgsmål – en ny procesform i dansk retspleje

¹²⁹ LFF2006-2007.1.41 s. 3 og 22 og Lars Lindenchrone Petersen, Gruppesøgsmål – hvad, hvorfor og hvordan ? s. 3

¹³⁰ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 244

¹³¹ LFF2006-2007.1.41, s. 10

lægges, hvis kravene kan behandles *lige så godt* efter andre procesuelle regler, hvilket giver gruppesøgsmålet sin subsidiære karakter.¹³²

Betingelsen om bedste behandlingsmåde efter § 254 b, stk., nr. 5 hænger sammen betingelsen i § 254a, stk.1 og § 254 b, stk.1, nr. 1. Sammen udgør bestemmelserne de væsentligste betingelser for om et gruppesøgsmål godkendes.¹³³ Betingelserne er kontrolmekanismer sat ind som værn mod risikoen for eventuel misbrug af gruppesøgsmålet som procesform.¹³⁴ Under reglernes udarbejdelse var risikoen for legal black maling en særlig frygtet ulempe ved procesformen, forstået som truslen om, at gruppesøgsmål kan bruges til at afpresse virksomheder mv. til at acceptere uberettigede krav.¹³⁵

4.3.3.1 Vurderingsmomenterne i rpl § 254 b, stk. 1, nr. 5

I vurderingen om gruppesøgsmålet er den bedste behandlingsform indgår bl.a., om sagen har en sådan karakter, at fælles spørgsmål kan forventes afklaret under en prøvesag.¹³⁶ Antallet af personer, som er berørte af sagen, er også et element, som indgår i vurderingen.¹³⁷ Selvom Retsplejerådet valgte ikke at fastsætte et bestemt mindstekrav til antallet af personer, så fremgår det af gruppesøgsmålets natur, at jo flere personers krav, der er tale om, desto større vil fordelene være ved at anlægge sagen som gruppesøgsmål. I den forlængelse skal det være muligt at identificere og underrette de berørte personer på en hensigtsmæssig måde. Heri ligger, at det skal være overvejende sandsynligt, at potentielle gruppemedlemmer får et sådan kendskab til sagen, at de på oplyst grundlag kan beslutte, om de vil tilmelde sig gruppesøgsmålet.¹³⁸ Dette skal ske således, at selve underretningen og identificeringen ikke får uforholdsmæssige omkostninger ift. kravenes størrelse.¹³⁹ Dersom kravene ikke kan identificeres på en hensigtsmæssig måde, kan gruppesøgsmålet ikke anlægges.¹⁴⁰ Endelig indgår ifølge forarbejderne hensynet til den potentielle grupperepræsentant, jf. § 254 d, stk.1, nr. 3. Det kan indgå i vurderingen, om denne har særlige forudsæt-

---

¹³² Betænkning, nr. 1468/2005, s. 284

¹³³ Jens Rostock-Jensen, Gruppesøgsmål, s.477

¹³⁴ LFF2006-2007.1.41, s. 7

¹³⁵ <http://www.ft.dk/samling/20061/lovforslag/l41/spm/2/svar/295441/329445/index.htm>

¹³⁶ LFF2006-2007.1.41, s. 22

¹³⁷ LFF2006-2007.1.41, s. 28

¹³⁸ LFF2006-2007.1.41, s. 10

¹³⁹ LFF2006-2007.1.41, s. 10

¹⁴⁰ LFF2006-2007.1.41, s. 10

ninger for at medvirke i sagen som fx biintervenient eller som mandatar for en eller flere parter i et individuelt søgsmål i stedet.¹⁴¹ På den måde overlapper betingelsen om, at gruppesøgsmålet skal være den bedste procesform, de andre betingelser i rpl § 254 a, stk.1, § 254 b, stk.1, nr. 1 om ensartede krav og § 254b, stk.1 nr. 6-7 om identificering af gruppemedlemmerne samt udpegning af grupperepræsentanten.

I ovenstående er samtlige vurderingsmomenter til rpl § 254b, stk.1, nr. 5 fra Betænkningen og Bemærkningerne til lovforslaget inddraget. Samlet set er man i forarbejderne gået let hen over behandlingen af, hvilken procesform der er bedst. Domstolene har begrænsede og uklare kriterier at navigere efter i deres skøn, hvilket resulterer i, at det er en af de gruppesøgsmålsbetingelser, som volder flest vanskeligheder.¹⁴² Dette synspunkt støttes af Eigil Lego Andersen, der i sin bog *Gruppesøgsmål* fra 2007 påpeger, at det er vanskeligt, at sige med nogenlunde sikkerhed noget om de alternativer, som gruppesøgsmålet skal holdes oppe imod ifølge bestemmelsen. I visse tilfælde kan alternativet endda ende ud i, at kravene slet ikke behandles, da et af formålene med gruppesøgsmålet netop er at omfatte krav, som tidligere var af for ringe størrelse til at blive prøvet ved domstolene.¹⁴³ Ifølge E.L. Andersen er realiteten, "at der ikke blot er tale om at vurdere behandling som gruppesøgsmål over for en anden behandlingsmåde. Der er en tredje mulighed, nemlig ikke-behandling".¹⁴⁴

Endnu en uklarhed ved rpl § 254vb, stk.1, nr. 5 er usikkerhed omkring, hvad der forstås ved "bedst". Hvem skal det være bedst for? Kravstillerne? Sagsøgte eller domstolens ressourceforbrug?¹⁴⁵ E.L. Andersen mener, at udgangspunktet må være den bedste måde at behandle *kravene* på.¹⁴⁶ U. Rammeskow Bang-Pedersen mener ligeledes, at reglen skal fortolkes indskrænkende som afvisningsgrundlag. Gruppesøgsmål bør kun udelukkes, "hvis kravene uden større omkostninger og uforholdsmæssigt besvær for parterne kan anlægges som en almindelig sag, herunder ... efter reglerne om subjektiv kumulation".¹⁴⁷ Kendelsen U2012.1516V (Jyske Invest Hedge) kun-

---

¹⁴¹ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 244

¹⁴² Jens Rostock-Jensen, *Gruppesøgsmål*, s.487

¹⁴³ Eigil Lego Andersen, *Gruppesøgsmål* s. 47-49

¹⁴⁴ Eigil Lego Andersen, *Gruppesøgsmål* s. 49

¹⁴⁵ Eigil Lego Andersen, *Gruppesøgsmål* s. 49 og U. Rammeskow Bang-Pedersen, *Den civile retspleje*. S. 267

¹⁴⁶ Eigil Lego Andersen, *Gruppesøgsmål* s. 49

¹⁴⁷ U. Rammeskow Bang-Pedersen, *Den civil retspleje*. S. 267

ne tyde på, at retten har valgt samme linje med at afholde sig fra at bruge § 254 b, stk. 1, nr. 5 som selvstændig afvisningsgrund, så længe de andre betingelser i rpl § 254 a og § 254 b for gruppesøgsmålet er opfyldte. I sit skøn lagde retten vægt på, at parterne havde givet udtryk for, at de ikke ønskede alternativt at afvente udfaldet af en lignende sag, som var anlagt af Forbrugerombudsmanden, og at antallet af investorer var nok til, at sagen bedst kunne anlægges som et gruppesøgsmål.¹⁴⁸ Begrundelsen er ikke videre uddybende, men alligevel nok til at give et generelt indtryk af, at retten nødtigt vil bruge § 254 b, stk. 1, nr. 5 som afvisningsgrundlag, da det i så fald risikeres, at visse af kravene slet ikke når frem til domstolene.¹⁴⁹ Samme tendens gør sig gældende i U2011.1596V (Vindmølleprojektet), hvor retten begrundede, at gruppesøgsmålet var den bedste procesmåde for sagen, ud fra at de øvrige betingelser i retsplejelovens § 254 b, stk. 1 var opfyldt.¹⁵⁰ Domstolenes fortolkning af rpl § 254 b, stk.1, nr. 5 medvirker til at gøre gruppesøgsmålsreglerne mere effektive end reglerne om subjektiv kumulation angående krav, der tidligere enkeltvis var af for ringe størrelse. Med muligheden for gruppesøgsmål åbnes der op for at, at de krav i større omfang kan behandles ved domstolene.

4.4 Gruppesøgsmålsaktørerne

Proceduren for gruppesøgsmålet er grundlæggende bygget op omkring tre aktører; gruppemedlemmerne, grupperepræsentanten og retten. Mens gruppemedlemmerne og grupperepræsentanten efter rpl § 254b, stk. 1, nr. 6-7 er nyskabelser i forhold til reglerne om subjektiv kumulation, er rettens rolle almindelig kendt. Dog med den modifikation, at man med gruppesøgsmålsreglerne har ønsket at at tildele retten en mere aktiv rolle mht. styringen af retssagen ud fra et effektivitetshensyn.¹⁵¹ Eftersom gruppemedlemmerne, grupperepræsentanten og rettens kompetencer adskiller sig væsentlig fra reglerne om subjektiv kumulation, vil en behandling af aktørernes rolle under gruppesøgsmålet kunne bidrage til at belyse gruppesøgsmålets effektivitet ift. reglerne om subjektiv kumulation.

---

¹⁴⁸ U2012.1561V, s. 10-11

¹⁴⁹ U2012.1561V, s. 11

¹⁵⁰ U2011.1596V, s. 2

¹⁵¹ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 10

4.4.1 Gruppemedlemmerne

4.4.1.1 Underretning og identificering af gruppemedlemmerne

Gruppesøgsmål kan ikke anlægges, hvis gruppemedlemmerne ikke kan identificeres og underrettes om sagen på en hensigtsmæssig måde, jf rpl § 254b, stk.1, nr. 6. Dette binder i, at personer, som har krav omfattet af gruppesøgsmålet, såkaldte potentielle gruppe-medlemmer, skal gøres opmærksomme på dette. Dermed får de en reel mulighed for at tilmelde sig gruppesøgsmålet, skulle de ønske at gøre deres krav gældende i domstolsregi.¹⁵² Afgrænsningen af gruppemedlemmerne kan overordnet ske på to måder: 1) udgangspunktet er deltagelse ved tilmelding eller 2) automatisk deltagelse efter frameldingsmodellen, medmindre man aktivt framelder sig, jf. rpl § 254 e, stk.5. Underretningsformen af mulige gruppemedlemmer bør efter forarbejderne tilpasses til sagens omstændigheder, og kan gøres helt eller delvist ved offentlig bekendtgørelse.¹⁵³ Underretningen kan ske på forskellige måder såsom individuelle meddelelser, annoncering, kombination af nævnte. I nogle tilfælde vil sagsøgeren være i stand til at vedlægge en liste med stævningen indeholdende navne, adresse, e-mails på potentielle gruppemedlemmer. Når individuelle meddelelser er mulige, skal de bruges som underretningsmetode.¹⁵⁴ Er det kun det geografiske område, der er kendt, og ikke hvem kan være berørt af gruppesøgsmålet, kan underretningen ske via et annonceindlæg i en husstandsomdelt lokalavis i det pågældende område.¹⁵⁵ Hvis de potentielle gruppemedlemmer er spredt geografisk, kønsmæssigt og aldersmæssigt vil en egnet underretning være en hjemmeside kombineret med at få gruppesøgsmålet omtalt på landsdækkende TV.¹⁵⁶ Enten via nyhederne eller, såfremt det drejer sig om forbrugerspørgsmål, i populære forbrugerprogrammer såsom DRs Kontant eller Basta og OperationX på TV2. Uanset hvordan underretningen foregår, er det en forudsætning, at langt størstedelen af dem, der berøres af de ensartede krav, må formodes at blive gjort bekendt med gruppesøgsmålet og muligheden for at tilmelde sig det.¹⁵⁷

Underretningsmulighederne er ikke udtømmende opremset i forarbejderne.¹⁵⁸ Og i praksis står det sagsøgeren frit for at være kreativ, blot kravet om underretningens hensigtsmæssighed er opfyldt.

---

¹⁵² LFF2006-2007.1.41 s. 10 og 13

¹⁵³ LFF2006-2007.1.41 s. 13

¹⁵⁴ LFF2006-2007.1.41 s. 29

¹⁵⁵ LFF2006-2007.1.41 s. 13

¹⁵⁶ LFF2006-2007.1.41 s. 13

¹⁵⁷ LFF2006-2007.1.41 s. 8 og 29

¹⁵⁸ LFF2006-2007.1.41, s. 23

Heri ligger blot, at så mange som mulige potentielle gruppemedlemmer informeres. I de sager, som verserer for retten, og andre sager som er under opsejling, har det været populært at anvende hjemmesider. Bl.a. ses www.gruppesoegsmaal.nu/,¹⁵⁹ som er hjemmesiden for gruppesøgsmålet imod staten for boligejere og bolig handlende, som har lidt tab i forbindelse med indførslen af digital tinglysning. Endnu et eksempel er www.fondenlive.dk/tilslutning-til-gruppesoegsmaal/, hvor tilmelding til gruppesøgsmålet Scandinavian Airlines System kan ske. Endvidere ses på www.domstol.dk, hvilke godkendte gruppesøgsmålssager verser ved retten. Hovedsagen omkring underretningen og identificeringen af gruppemedlemmerne er, at sagsøgeren skal fremskaffe oplysninger og forslag til, hvordan underretningen og identificering kan ske og anføre det i stævningen, jf. rpl § 254 d, stk.1, nr.1-2. Men retten træffer den endelige beslutning om, hvordan underretningsmetoden, indholdet og detaljeringsgraden skal være.¹⁶⁰ Modparten kan i den forbindelse ikke pålægges at stå for underretningen ved fx udlevering af kundekartotek.¹⁶¹ Retsplejerådet overvejede denne mulighed men afviste den. Problemet er, at det ville udgøre et indgreb i erhvervsdrivendes og foreningers interesser mht. beskyttelse af oplysninger om økonomiske forhold, tekniske indretninger, fremgangsmåder og driftsforhold, såfremt det blev gjort muligt.¹⁶²

4.4.1.2 Den praktiske fremgangsmåde ved gruppesøgsmålets anlæggelse

Kravene til gruppesøgsmålet omkring underretningen af gruppe-medlemmerne kan gøre opstarten af et gruppesøgsmål langt mere omkostningsfyldt og vanskeligt sammenlignet med sags anlæggelse efter subjektiv kumulation i rpl § 250, der alene kræver, at de almindelige krav til stævningen opfyldes; parternes navne, adresser, angivelse af værneting, sagsøgers påstand mv., jf. rpl § 348. Ifølge rpl § 254 d, stk. 1 kan gruppesøgsmålet anlægges ved stævning af enhver, der kan udpeges som grupperepræsentant.¹⁶³ Stævningen skal udover de almindelige krav i rpl § 348 indeholde en beskrivelse af gruppen, forslag til hvordan gruppemedlemmerne kan findes og underrettes samt forslag til en grupperepræsentant, jf. § 254 d, stk.1. Hvis stævningen er fyldestgørende og retten godkender gruppesøgsmålet, vil det næste skridt være, at retten på baggrund af

---

¹⁵⁹ Konkrete verserende gruppesøgsmål vil blive behandlet i afsnit 4.6

¹⁶⁰ LFF2006-2007.1.41, s. 13

¹⁶¹ LFF2006-2007.1.41, s. 14

¹⁶² LFF2006-2007.1.41, s. 14

¹⁶³ Gruppemedlemmer kan udpeges som grupperepræsentant, se mere i afsnit 4.4.2

oplysningerne i stævningen fastlægger en *ramme* for gruppesøgsmålet, jf. § 254 e, stk. 4. Formålet med rammen er at afgrænse hvilke krav, der er omfattet, og hvem der kan tilmelde sig gruppesøgsmålet.¹⁶⁴ Retten kan om nødvendigt ændre på rammen undervejs.¹⁶⁵ Nedenstående er et konkret eksempel på en ramme lånt fra sagen om Watzerath Parken (vindmølleprojektet).¹⁶⁶

Hvem kan deltage i gruppesøgsmålet

Vestre Landsret har fastsat:

At de personer eller selskaber eller deres successorer, der i perioden fra 1. september 2007 indtil den 1. januar 2008 erhvervede andele i vindmøller gennem I/S Watzerath 2 - 17, I/S Watzerath 5/11 eller I/S Watzerath fra Wind 19 ApS, kan deltage i gruppesøgsmålet.

Det er yderligere en betingelse for deltagelse i gruppesøgsmålet, at gruppe-medlemmerne opretholder deres medlemskab af grupperepræsentanten, jf. pkt. 8.3.

Sagens ramme

Gruppesøgsmålet angår spørgsmålet om, i hvilket omfang Global Wind Power kan pålægges at yde erstatning til gruppemedlemmerne som følge af, at gruppemedlemmerne har erhvervet møller gennem erhvervelse af I/S-andele i I/S Watzerath 2 - 17, I/S Watzerath 5/11 eller I/S Watzerath på baggrund af oplysninger afgivet til gruppemedlemmerne i forbindelse med erhvervelsen samt fastsættelsen af størrelsen af en eventuel erstatning.

Når retten har fastlagt rammen, bliver potentielle gruppemedlemmer underrettet om dette og muligheden for, at de kan tilmelde sig gruppesøgsmålet. Ifølge rpl § 254 e, stk. 6 ledsages underretningen af en frist for skriftlig tilmelding til gruppesøgsmålet.¹⁶⁷ Fristen fastsættes normalt mellem 4-8 uger for gruppesøgsmål med mulighed for individuel meddelelse til de enkelte potentielle gruppemedlemmer.¹⁶⁸ I andre tilfælde fastsættes fristen til 2-3 måneder, alt efter sagens karakter. Muligheden for lange tilmeldingsfrister kan umiddelbart medvirke til at forhale domstolenes behandling af gruppesøgsmålet sammenlignet med reglerne om subjektiv kumulation i rpl § 250, stk. 1, hvor sagens deltagere er "fundet" fra begyndelsen. Forsinkelsen er dog ikke af betydning, når denne opvejes imod, at

---

¹⁶⁴ Eigil Lego Andersen, gruppesøgsmål s. 38

¹⁶⁵ Eigil Lego Andersen, gruppesøgsmål s. 38

¹⁶⁶

<http://www.domstol.dk/VestreLandsret/Documents/Gruppes%C3%B8qsm%C3%A5l/B004900A.pdf>

¹⁶⁷ LFF2006-2007.1.41, s. 26

¹⁶⁸ LFF2006-2007.1.41, s. 26

sagsbehandlingstiden for et færdigbehandlet gruppesøgsmål ofte kan opdeles over flere hundrede gruppemedlemmer, der får deres krav afklaret på én gang, mens det for subjektiv kumulation normalt drejer sig om nogle stykker. Hermed kan tidsforbruget pr. involverede i sagen være betydelig mindre ved gruppesøgsmålet.

4.4.1.3 Gruppemedlemmernes retsstilling ift. negative rettigheder og pligter

Personer med ensartede krav, der falder inden for rammen, og som har tilmeldt sig gruppesøgsmålet indenfor fristen, er de reelle gruppe-medlemmer.¹⁶⁹ Gruppesøgsmålet er anderledes fra andre procesformer ved, at gruppemedlemmerne ikke er parter i traditionel forstand.¹⁷⁰ På det praktiske plan betyder det for sagens forløb, at de ikke skal indkaldes til retsmøder, og de behøver ikke at have adgang til at udtale sig om sagen over for retten.¹⁷¹ De kan ikke nedlægge påstande, fremsætte anbringender eller føre beviser. Dette er ubetinget grupperepræsentantens kald ved lovbestemt repræsentation, jf. rpl § 254 f, stk. 1. Det gør gruppesøgsmålet særdeles egnet til sager indeholdende mange personers krav sammenlignet med subjektiv kumulation. I oprindelig subjektiv kumulation i rpl § 250, stk.1 har alle involverede partsstatus, og kontradiktionsprincippet gælder i bredeste forstand: alle parterne vil få ret til at udtale sig, til at nedlægge påstande, føre beviser etc. Der vil som udgangspunkt være betydelige flere vanskeligheder med at få alt koordineret på sagsøgersiden i takt med antallet af parter stiger sammenlignet med under et gruppesøgsmål. For gruppesøgsmålet gør det ingen forskel, om kravene er fremsat på 100 eller 1000 personers vegne, eftersom den eneste part altid er grupperepræsentanten, der bestemmer suverænt over alle processuelle skridt.¹⁷²

4.4.1.4 Rettigheder og pligter i sædvanlig forstand

På visse områder sidestilles gruppemedlemmer med parter i sædvanlig forstand. Det væsentligste er, at gruppemedlemmerne bindes af enhver retsafgørelse under sagen (dommens retskraft) på helt almindelig vis, jf. rpl § 254 f, stk. 2.¹⁷³ Det står de enkelte gruppe-medlemmer frit for at udtræde af gruppesøgsmålet frem til tidspunktet, hvor medlemmets krav bliver retskraftiggjort.¹⁷⁴ Gruppemedlemmerne bindes af litispændensvirkningen, hvorefter en ny

---

¹⁶⁹ Eigil Lego Andersen bruger sin bog Gruppesøgsmål udtrykket nettogruppe.

¹⁷⁰ LFF2006-2007.1.41 s. 21

¹⁷¹ LFF2006-2007.1.41 s. 16

¹⁷² LFF2006-2007.1.41 s. 16

¹⁷³ LFF2006-2007.1.41, s. 27

¹⁷⁴ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 161

retssag om samme spørgsmål mellem samme parter ikke kan anlægges, så længe retssagen verserer eller er afgjort.¹⁷⁵ Endnu et område, hvor gruppemedlemmerne er underlagt almindelige partsregler, er ifølge rpl § 254 f, stk.5 ved afgivelse af forklaring efter rpl §§ 302 og 305, vidnefritagelse i rpl § 171 og editionspligten i rpl §§ 298 og 300.¹⁷⁶ I forlængelse hertil har gruppemedlemmerne pligt til at give en syns- og skønsmand adgang til at bese sagens genstand, jf. rpl § 301, stk. 1.¹⁷⁷ Sammenfattende kan gruppemedlemmernes retsstilling under et gruppesøgsmål kvalificeres som delvis partsstatus.

4.4.1.5 Særlige rettigheder og pligter¹⁷⁸

Under gruppesøgsmålet er de enkelte gruppemedlemmer beskyttet i henhold til, at sagsøgte ikke kan udnytte det kollektive søgsmål ved at fremsætte individuelle krav, der intet med sagen har at gøre, jf. rpl § 254 f, stk.2. Alene konnektse modkrav, der udspringer af samme kontrakt eller forhold må inddrages. Et andet beskyttelseshensyn i forhold til gruppemedlemmerne bunder i, at risikoen for magtmisbrug fra grupperepræsentantens side er en indbygget svaghed i gruppesøgsmålet, hvor denne repræsenterer gruppemedlemmerne, uden at de samtidig har kompetence til at give repræsentanten instruktioner om, hvordan sagen skal føres. Derfor eksisterer flere bestemmelser i retsplejelovens kapitel 23a, der har til sigte at beskytte gruppemedlemmerne. Retsplejelovens § 254 c, stk. 3 kræver, at grupperepræsentanten er i stand til at varetage gruppemedlemmernes interesser. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med rpl § 254 e, stk.3, hvor retten tager stilling til, om en ny grupperepræsentant skal udpeges, hvis mindst halvdelen af gruppemedlemmerne anmoder om det.¹⁷⁹

Ud fra den særlige stilling gruppemedlemmerne indtager under gruppesøgsmålet anvendes også løbende underretning af medlemmerne ved forskellige lejligheder. Ifølge § 254 i skal retten underrette gruppemedlemmerne om sagens afgørelse, og disse har ret til at få ekstraktudskrift af dommen efter anmodning. Endvidere skal gruppemedlemmerne underrettes om forlig eller spørgsmål om at hæve eller afvise gruppesøgsmålet, jf. rpl § 254 g, stk. 1. Underretningen vil give gruppemedlemmerne en mulighed for at overveje,

---

¹⁷⁵ LFF2006-2007.1.41, s. 16

¹⁷⁶ LFF2006-2007.1.41, s. 17

¹⁷⁷ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 313

¹⁷⁸ Omkostninger og sikkerhedsstilling, som gruppemedlemmer i forbindelse med et gruppesøgsmål kan afkræves vil blive behandlet i afsnit 4.5

¹⁷⁹ LFF2006-2007.1.41 s. 24

om de ønsker at forsætte med at forfølge deres krav efter reglerne om individuelle søgsmål.¹⁸⁰

4.4.1.6 Muligheden for individuelt søgsmål ved påbegyndt gruppesøgsmål

Reglerne om gruppesøgsmål giver gruppemedlemmerne flere muligheder for at videreføre deres krav ved individuelt søgsmål. Hvis gruppesøgsmålet hæves, afvises eller, hvis retten ændrer på rammen, således at de samme gruppemedlemmer ikke omfattes længe, kan et gruppemedlem indtræde som part angående sit eget krav og videreføre sagen, jf. rpl § 254 g, stk. 2. Denne indtræden sker ved skriftlig meddelelse til retten og afgives inden for fire uger. Fristen medvirker til, at der ikke opstår problemer med forældelse af gruppemedlemmets krav i mellemtiden.¹⁸¹ Særligt for overgangen fra kollektivt til individuelt søgsmål er, at gruppemedlemmet overtager sagen i samme stand, som den var i, da den blev ophævet, afvist eller da rammen blev ændret, hvilket udgør lovbestemt processuel succession.¹⁸² Det betyder fx, at var forberedelsen afsluttet, kan gruppemedlemmet som indtrådt part ikke af den grund få videre adgang til at nedsætte nye påstande, anbringender eller beviser, end hvad fremgår af almindelige regler rpl §§ 358 og 363.¹⁸³ Et andet tidspunkt under gruppesøgsmålets forløb, hvor de enkelte gruppemedlemmer har ret til at indtræde som parter under individuel sag, er ved anken. Et gruppemedlems individuelle anke er kun mulig, hvis hverken grupperepræsentanten eller modparten anker, og gruppemedlemmets krav er omfattet af eventuel anke, jf. rpl. §§ 254 j, stk. 2-3 og 254 k. Hermed går appel efter gruppesøgsmålsreglerne forud for appel efter individuelle regler.¹⁸⁴

4.4.2 Grupperepræsentanten

Grupperepræsentanten repræsenterer gruppemedlemmerne og deres krav i retten ud fra en lovbestemt bemyndigelse og indtager en nøglerolle i gruppesøgsmålet, jf. rpl §§ 254 b, stk. 1, nr. 7 og 254 c, stk. 1. Når et gruppesøgsmål opstartes i retten ved stævning, skal stævningen bl.a. indeholde forslag til en grupperepræsentant, som er villig til at påtage sig erhvervet, jf. § 254 d, stk.1, nr. 3. Men uanset sagsøgers forslagsmulighed vælges grupperepræsentanten endeligt af retten, jf. § 254 c, stk.1, 2. pkt. Hensynet bag denne

---

¹⁸⁰ LFF2006-2007.1.41 s. 33

¹⁸¹ LFF2006-2007.1.41 s. 33

¹⁸² LFF2006-2007.1.41 s. 33

¹⁸³ LFF2006-2007.1.41 s. 33

¹⁸⁴ LFF2006-2007.1.41 s. 3

indretning er, at det skal tjene som værn mod, at gruppesøgsmålsformen misbruges overfor modparten og samtidig beskytte gruppe-medlemmerne.¹⁸⁵ I den forbindelse opstiller rpl § 254 c, stk. 3 kravet om, at grupperepræsentanten skal være i stand til at varetage gruppe-medlemmernes interesser under retssagen. Grupperepræsentanten skal endvidere råde over tilstrækkelige midler, hvilket er med til at sikre sagsøgte, at sagen kan gennemføres på en betryggende måde. Gruppesøgsmålets komplekse karakter gør, at der er flere situationer, hvor grupperepræsentanten skal dække omkostninger og stille sikkerhed allerede inden sagen bliver afgjort. Bl.a. skal denne betale for omkostningerne ved underretning og identifikation af gruppe-medlemmerne.¹⁸⁶ Retten kan på et tidligt tidspunkt under sagen bestemme, at grupperepræsentanten skal stille sikkerhed for sagsomkostninger, som denne kan blive pålagt at betale modparten, jf. rpl § 254 e, stk.2. Virkningen af manglende betaling er at sagen afvises, medmindre en ny grupperepræsentant udpeges, som er villig til at betale, jf. rpl § 254, stk.2, 2. pkt.¹⁸⁷

4.4.2.1 Hvem kan udpeges som grupperepræsentant

Rpl § 254 c, stk. 1 angiver udtømmende, hvem og hvad kan udpeges til grupperepræsentant: 1) et medlem af gruppen, 2) en forening, privat institution eller anden sammenslutning, hvor søgsmålet falder inden for rammerne af sammenslutningens formål eller 3) en offentlig myndighed, som ved lov er bemyndiget til det. For gruppesøgsmål efter frameldingsmodellen er det alene forbrugerombudsmanden, der på nuværende tidspunkt har bemyndigelsen til at være grupperepræsentant, jf. rpl § 254 c, stk. 2 og markedsføringslovens § 28, stk. 2.¹⁸⁸ Formålet med at give ethvert gruppe-medlem mulighed for at blive udpeget som grupperepræsentant er at sikre, at der ikke kommer til at stå grupper med ensartede krav, der opfylder de andre betingelser for gruppesøgsmålet, men som ikke kan finde en, der opfylder betingelsen om at repræsentere dem.¹⁸⁹ For foreninger er det en betingelse, at de skal besidde partsevne i almindelig forstand for at blive udpeget til grupperepræsentant. Selvom der ikke stilles direkte mindstekrav til foreningens økonomi, vil dette fremgå indirekte, eftersom retten kan afkræve grupperepræsentanten at stille sikkerhed for sagsomkostningerne på forhånd. Dermed vil illikvide foreninger relativt hurtigt kunne mi-

---

¹⁸⁵ Bet., nr. 1468/2005, s.23

¹⁸⁶ LFF2006-2007.1.41 s. 30

¹⁸⁷ Grupperepræsentantens sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse vil blive behandlet nærmere i afsnit 4.5

¹⁸⁸ Bet., nr. 1468/2005, s.250-251

¹⁸⁹ LFF2006-2007.1.41 s. 11

ste posten som grupperepræsentant efter rpl § 254 e, stk.2, medmindre der er retshjælpsforsikringsdækning, fri proces eller gruppemedlemmerne er villige til at dele sikkerhedsomkostningerne mellem sig.¹⁹⁰ Som udgangspunkt er det uden betydning, om grupperepræsentanten selv har et krav, som er omfattet af sagen.¹⁹¹ Det afgørende er blot, at grupperepræsentanten har en ideel eller økonomisk interesse i sagen, der sikrer dennes motivation til at fremme gruppemedlemmernes interesser, jf. § 254 c, stk. 3.¹⁹² Ad den vej sikres, at sagsøgte ikke kan købe grupperepræsentanten fri ved at give efter for kun dennes krav.¹⁹³ Det er ikke et lovkrav, at grupprepræsentanten er i stand til at føre sagen på egen hånd.¹⁹⁴ Denne kan enten på eget initiativ hyre en advokat, eller retten kan efter omstændighederne pålægge grupperepræsentanten advokatpålæg efter rpl § 259, stk. 2. Derfor vil en advokat oftest have større indflydelse på, hvordan sagen føres end grupperepræsentanten.¹⁹⁵

I artiklen *Gruppesøgsmål er en stor stemme til den lille mand*¹⁹⁶ fra 2008 behandles netop temaet om, hvem kan opstarte et gruppesøgsmål. Ifølge artiklen er det nødvendigt, at nogen ser potentialet for gruppesøgsmål ude i virkelighedens verden for, at reglerne kan få den ønskede effekt. I artiklen er der særlig fokus på advokaternes rolle, hvor de får mulighed for at påtage sig en mere opsøgende rolle i forhold til potentielle gruppemedlemmer på områder, hvor der foreligger et større antal ensartede krav. Artiklen påpeger endvidere, at det vil være usandsynligt, at menige gruppemedlemmer vil have lysten og ressourcer til at påtage sig rollen som grupperepræsentant. Særligt da grupperepræsentanten har pligt til at afholde udgiften for underretning og identificering af gruppemedlemmerne, stille sikkerhed for modpartens omkostninger og betale sagsomkostningerne, hvis sagen tabes. Artiklen når velargumenteret frem til, at de reelle kandidater til positionen som grupperepræsentant enten er eksisterende sammenslutninger, foreninger eller samme, som oprettes til lejligheden, ofte på initiativet af en advokat eller advokatfirma.

---

¹⁹⁰ LFF2006-2007.1.41 s. 11

¹⁹¹ LFF2006-2007.1.41 s. 12

¹⁹² LFF2006-2007.1.41 s. 12

¹⁹³ Bet., nr. 1468/2005, s. 98

¹⁹⁴ Bet., nr. 1468/2005, s. 252

¹⁹⁵ LFF2006-2007.1.41 s. 11

¹⁹⁶ <http://www.advokatsamfundet.dk/Service/Publikationer/Tidligere%20artikler/2008/Advokaten%206/Gruppesoegsmaal%20er%20en%20stor%20stemme%20til%20den%20lille%20mand.aspx> udgivet af Tom B. Christensen og Brian Nygaard Oswald

I gruppesøgsmålssagerne, der har været indtil nu, har gruppesøgsmålsrepræsentanten været foreninger eller anden sammenslutning efter § 254 c, stk.1, nr. 2. Flere af disse har været stiftet ved lejligheden. Bl.a. gruppesøgsmålet imod staten angående forsinkelser grundet indførsel af digital tinglysning, som endnu ikke har været til materiel prøvelse ved domstolene, blev stiftet af Danske BOLIGadvokater.¹⁹⁷ Grupperepræsentanten for gruppesøgsmålet omkring det mangelfulde vindmølleprojekt mod Global Wind Power er foreningen Wutzerath Parken.¹⁹⁸ Gruppesøgsmålet U2012.1561V om Jyske Invests Hedge havde Aktionærforeningen Jyskeinvesthedge til grupprepræsentant.¹⁹⁹ Grupperepræsentanten for dommen U2012.1128H om bankTrelleborg var Foreningen af Minoritetsaktionærer i bankTrelleborg.²⁰⁰

4.4.2.1 Grupperepræsentantens rettigheder og pligter

Grupperepræsentanten er den eneste under gruppesøgsmålet, der på sagsøgersiden besidder partsstatus i traditionel forstand, jf. rpl § 254 f., stk. 1. Grupperepræsentanten har mødepligt og kan nedlægge påstande, fremsætte anbringender, føre beviser etc. Kort sagt kan grupperepræsentanten tage alle processuelle skridt, som enhver anden part ved individuelt søgsmål, blot det er inden for gruppesøgsmålets ramme og rettens kontrol.²⁰¹ Hvis grupperepræsentanten vil udvide eller indskrænke rammen, skal dette ske med rettens godkendelse, jf. rpl § 254 e, stk. 4.²⁰² Grupperepræsentanten har pligt til at underrette om gruppesøgsmålet og betale udgifterne i den forbindelse.²⁰³ Dog vil denne have mulighed for at blive kompenseret for sine udgifter efter reglerne om sagsomkostninger ved vunden sag. Derudover er gruppemedlemmerne i tilmeldingssøgsmål endvidere ansvarlige for omkostningerne overfor grupperepræsentanten, med den modifikation, at modpartens krav går forud for grupperepræsentantens, jf. rpl § 254 f, stk.3.²⁰⁴ Grupperepræsentanten kan indgå forlig på gruppemedlemmernes vegne. Her sonderer forarbejderne mellem, at der ikke kan indgås forlig for enkelte gruppemedlemmer, men alene for gruppen eller flertallet af denne.²⁰⁵ Rpl § 254 h beskytter gruppemedlemmerne i forhold til grupperepræsentanten ved, at forlig, som denne indgår med mod-

---

¹⁹⁷ <http://www.gruppesoegsmaal.nu/gruppesoegsmaal.php>

¹⁹⁸ <http://www.domstol.dk/VestreLandsret/gruppe/Pages/default.aspx>

¹⁹⁹ http://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/Jyske_Bank/article4856800.ece

²⁰⁰ <http://www.btaktier.dk/>

²⁰¹ Eigil Lego Andersen, 35

²⁰² LFF2006-2007.1.41, s. 16

²⁰³ LFF2006-2007.1.41 s. 14

²⁰⁴ LFF2006-2007.1.41 s. 31

²⁰⁵ Bet., nr. 1468/2005, s. 108-109

parten, først opnår gyldighed ved godkendelse af retten. Som udgangspunkt godkender retten forliget, medmindre det indeholder usaglig forskelsbehandling af gruppemedlemmerne, jf. rpl § 254 h, 2.pkt. Ifølge forarbejderne vil det være usaglig forskelsbehandling, hvis gruppemedlemmer, som er i samme båd, behandles forskelligt.²⁰⁶ Skulle grupperepræsentanten misbruge sin adgang til at repræsentere gruppemedlemmerne og påføre dem tab, kan denne udskiftes og gøres erstatningsansvarlig efter de almindelige regler, jf. § 254 e, stk. 3.²⁰⁷

Gruppesøgsmålets opbygning af lovbestemt repræsentation er en mere procesbesparende måde at behandle mange ensartede krav på end behandling efter regler om subjektiv kumulation. Alting ordnes og koordineres af *én* part; grupperepræsentanten, samtidig med at op til flere tusinde individuelle personers krav behandles.²⁰⁸ Reglerne om subjektiv kumulation giver også mulighed for, at parterne aftaler fælles repræsentation. Men til sammenligning indebærer gruppesøgsmålet en obligatorisk repræsentation, hvilket vil gøre procesformen til det oplagte og naturlige valg i sager med større antal ensartede krav, hvor der ønskes repræsentation.

4.4.3 Rettens rolle

Det er karakteristisk for gruppesøgsmålet, at retten har større indflydelse på processuelle forhold end ved almindelige søgsmål, herunder ved subjektiv kumulation. Nogle af de vigtigste funktioner retten har ift. gruppesøgsmålet er, at et gruppesøgsmål kun kan anlægges, hvis retten skønner, at der er tale om ensartede krav efter rpl § 254 a, stk.1, som bedst kan behandles ved gruppesøgsmål, jf. rpl 254 b, stk. 1, nr. 5. Retten udpeger grupperepræsentanten og fastlægger rammen for søgsmålet, jf. rpl §§ 254 c, stk.1, 2. pkt. og 254 e, stk. 4.

4.4.3.1 Ift. grupperepræsentanten rpl §§ 254 c, stk. 1 og 254 e, stk. 3

Det er overladt til rettens skøn, hvorledes udpegning af grupperepræsentanten skal foregå. Udpegningen efter rpl § 254 c, stk.1, 2. pkt. er samtidig udtryk for, at sagen godkendes som gruppesøgsmål.²⁰⁹ Retten kan udpege grupperepræsentanten på grundlag af stævningen, eller den kan henvende sig til sagsøgeren, gruppemed-

---

²⁰⁶ LFF2006-2007.1.41 s. 34

²⁰⁷ LFF2006-2007.1.41 s. 16

²⁰⁸ LFF2006-2007.1.41 s. 5

²⁰⁹ LBKG20121008, Karnov note nr.1136

lemmerne eller modparten for at afklare om, der findes en mere egnet kandidat.²¹⁰ Hvis retten udpeger en anden grupperepræsentant end den, der har anlagt sagen, kan kun denne eller modparten kære afgørelsen efter retsplejelovens almindelige regler.²¹¹ Retten kan udpege en ny grupperepræsentant efter anmodning af mindst halvdelen af gruppemedlemmerne eller på egen drift jf. rpl § 254 e, stk. 3. Det kan være, at retten under retssagen bliver gjort opmærksom på, at grupperepræsentanten ikke længere ønsker at besidde positionen eller, at denne på anden måde ikke varetager gruppemedlemmernes interesser på forsvarlig vis, jf. rpl § 254 c, stk. 3. Dog er retten begrænset ved, at udskiftningen af en grupperepræsentant ifølge forarbejderne bør være af undtagelseskarakter.²¹² Retten må ikke fratage grupperepræsentanten hvervet, hvis der ikke samtidig kan udpeges en ny, som opfylder kravene og er villig til at have positionen.²¹³ En afgørelse om udskiftning af grupperepræsentanten kan kæres af ethvert gruppemedlem, der er omfattet af søgsmålet.²¹⁴ Denne mulighed kan i teorien medføre mindre forsinkelser, da antallet af personer, som kan kære rettens afgørelse, normalt vil være betydeligt større end ved en kumuleret retssag efter rpl § 250, skt. 1.

4.4.3.2 Ift. underretning og identificering af gruppemedlemmerne rpl § 254 e, stk. 9

Ifølge rpl § 254 d, stk.1, nr. 2 skal sagsøgeren i sin stævning angive, hvordan identificering og underretning af gruppemedlemmerne kan ske. Men rettens skøn er afgørende for, hvordan denne underretning og identificering kan ske, jf. § 254 e, stk. 9. At retten har denne kompetence skyldes, at en hensigtsmæssig underretning og identificering af gruppemedlemmer, der når ud til så mange som muligt, er afgørende for et vellykket gruppesøgsmål. Af hensyn til gruppemedlemmerne skal underretningen både give dem et forsvarligt grundlag for, at den enkelte kan beslutte, om denne vil deltage i gruppesøgsmålet, og samtidig skal underretningen være overskuelig og let tilgængelig. Ifølge forarbejderne kan kriterierne bedst mødes ved en standard formular udarbejdet af Domstolsstyrelsen.²¹⁵ Mens retten kan fastsætte måden for, hvorledes underretningen af gruppemedlemmerne foregår, kan grupperepræsentanten pålægges at fo-

---

²¹⁰ LBKG20121008, Karnov note nr.1138

²¹¹ LBKG20121008, Karnov note nr.1136

²¹² LFF2006-2007.1.41, s. 24

²¹³ LFF2006-2007.1.41, s. 24

²¹⁴ LBKG20121008, Karnov note nr.1142

²¹⁵ LBKG20121008, Karnov note nr.1161. Eksempel på en standard blanket:

<http://www.domstol.dk/Selvbetjening/blanketter/Blanketter/Tilmeldingsskema.pdf>

restå for selve underretningen og lægge ud for omkostningerne i den forbindelse, jf. § 254 d, stk. 9.

Under et verserende gruppesøgsmål står det retten frit i nogle tilfælde, om denne vil underrette gruppemedlemmerne. I andre situationer har retten en decideret pligt til at underrette dem. Retten bør underrette gruppemedlemmerne, hvis der opstår spørgsmål om at hæve eller afvise sagen, medmindre underretningen er åbenbart overflødig, jf. rpl § 254 g, 1.pkt. Ud over det kan retten selv beslutte om underretning bør ske i andre tilfælde, jf. rpl § 254 g, 2. pkt. Ved sagens afgørelse og forlig *skal* retten underrette gruppemedlemmerne, jf. rpl § 254 h og 254 i. Baggrunden for rettens pligter og rettigheder ift. løbende underretning af gruppemedlemmerne kommer af, at medlemmerne ikke har traditionel partsstatus. Gruppemedlemmerne hverken møder i retten eller får processkrifter tilsendt. Ikke desto mindre bindes de af en afgørelse, som havde de været parter, jf. 254 f, stk. 2. Derfor er rettens løbende underretning med til at sikre, at gruppemedlemmernes deltagelse i gruppesøgsmål sker på et så forsvarligt og oplyst grundlag som muligt. Rettens rolle med hensyn til underretningen gør, at retten får betydelig mere ansvar og kontrol over sagens forløb end ved subjektiv kumulation.

4.4.3.3 Ift. gruppesøgsmålets ramme og tilmeldingsfrister rpl § 254 e, stk. 4 og stk. 6

Rpl § 254 e, stk. 4 bestemmer, at retten fastlægger gruppesøgsmålets ramme, der om nødvendigt kan ændres i løbet af sagens behandling. Retten tillægges et bredt skøn omkring, hvilke krav gruppesøgsmålet skal omfatte.²¹⁶ Fastlæggelsen af rammen foregår ved, at retten tager udgangspunkt i stævningen i forbindelse med, at retten udpeger en grupperepræsentant, og dermed godkender gruppesøgsmålet efter rpl § 254 b, stk.1, nr. 5.²¹⁷ Retten kan fastlægge rammen af egen drift eller drøfte afgrænsningen med grupperepræsentanten.²¹⁸ Rammen skal naturligvis være på plads, inden retten åbner op for gruppemedlemmernes mulighed for at tilmelde sig gruppesøgsmålet.²¹⁹ Når rammen er fastlagt, sætter retten en frist for, hvornår tilmeldingen til gruppesøgsmålet kan ske, jf. rpl § 254 e, stk. 6. Ifølge samme bestemmelse tildeles retten beføjelse til at admittere gruppemedlemmer adgang, som ikke har nået at tilmelde

---

²¹⁶ LBKG20121008, Karnov note nr.1143

²¹⁷ LFF2006-2007.1.41, s. 24

²¹⁸ LFF2006-2007.1.41, s.25

²¹⁹ LBKG20121008, Karnov note nr.1143

sig inden for fristen. Reelt kan retten admittere gruppemedlemmer frem til sagen optages til dom.²²⁰ Rettens mulighed for dette begrænses af, at det kun bør tillades, hvis særlige grunde taler for, og hvis hensynet til modparten ikke er en forhindring jf. rpl § 254 e, stk. 6, 2. pkt.²²¹ Endvidere kan retten tillade efter gruppemedlemmets anmodning, at denne træder ud af gruppesøgsmålet.²²²

Grupperepræsentanten kan ikke på egen hånd udvide gruppesøgsmålsrammen, hvis denne ønsker at udvide sine påstande og inddrage nye krav.²²³ Alene retten har bemyndigelsen til at udvide eller indskrænke rammen for, hvilke ensartede krav og gruppemedlemmer gruppesøgsmålet skal omfatte. Fastlæggelsen af rammen kan kun kæres af grupperepræsentanten og modparten og ikke af gruppemedlemmerne.²²⁴ Anderledes er det med senere ændringer, som retten foretager i gruppesøgsmålets ramme efter rpl § 254 e, stk. 4, 2.pkt. Gruppemedlemmer som fx udelukkes gruppesøgsmålet grundet indskrænkelse i rammen, kan kære afgørelsen på almindelig vis.²²⁵ En anden mulighed for pågældende gruppemedlemmer er at indtræde som part og videreføre eget krav efter reglerne om individuelle søgsmål, jf. rpl § 254 g, stk. 2

4.4.3.4 Ift. sikkerhedsstillelse for sagsomkostningerne rpl §§ 254 e, stk. 2 og stk. 7 og 254 f, stk. 2-3

Retten tildeles en videregående beføjelse til at pålægge deltagerne sagsomkostninger under gruppesøgsmål end ved almindelige søgsmål. Retsplejelovens § 254 e, stk. 2 giver retten bemyndigelse til at pålægge grupperepræsentanten at stille sikkerhed på forhånd for de sagsomkostninger, som denne kan blive pålagt at betale til modparten. Ifølge forarbejderne bør retten ikke afkræve sikkerhed, hvis det er åbenbart, at grupperepræsentanten vil være i stand til at betale sagsomkostningerne. Det vil fx være tilfældet, hvis grupperepræsentanten er en offentlig myndighed efter § 254 c, stk.1, nr. 3.²²⁶ På tilsvarende vis kan retten bestemme, at gruppemedlemmer skal stille sikkerhed for sagsomkostninger til modparten og/eller grupperepræsentanten, som betingelse for at tilmelde sig søgsmålet, jf. rpl §§ 254 e, stk. 7 og 254 f, stk. 2. Da de konkrete sagsomkostninger ikke kan vides på forhånd, har retten mulighed for efter eget skøn

---

²²⁰ LBKG20121008, Karnov note nr.1160

²²¹ LBKG20121008, Karnov note nr.1160

²²² LFF2006-2007.1.41, s. 16

²²³ LFF2006-2007.1.41, s. 16

²²⁴ LBKG20121008, Karnov note nr.1144

²²⁵ LFF2006-2007.1.41, s. 26

²²⁶ LFF2006-2007.1.41, s. 25

at bestemme sikkerhedsstillelsens størrelse.²²⁷ Men i forholdet til gruppemedlemmerne begrænses retten af, at gruppemedlemmerne højst skal betale det beløb, som skulle have været stillet som sikkerhed med tillæg af det beløb, der kommer medlemmet til gode ved en vunden sag, jf. 254 f, stk. 3. Ellers vil fordelene ved at være med i et gruppesøgsmål forsvinde for gruppemedlemmerne, hvis de pålægges sagsomkostninger, der er større end under et individuelt søgsmål.²²⁸ Selve spørgsmålet om eventuel pålæggelse af sikkerhed for sagsomkostninger vil normalt komme op efter, at retten har godkendt gruppesøgsmålet i medfør af rpl § 254 b, stk.1, nr. 5, udpeget en grupperepræsentant og fastlagt en ramme efter § 254 e, stk. 4.²²⁹

Rettens rolle omkring afkrævning af sikkerhedsstillelse er udelukkende begrundet i hensynet til modparten. Det skyldes, at et gruppesøgsmål anses som en større belastning for en modpart end individuelle søgsmål.²³⁰ Mens det enkelte gruppemedlem udsættes for en ubetydelig risiko ved gruppesøgsmålet, så kan modparten, der mødes med et gruppesøgsmål, risikere at gå konkurs.²³¹ Derfor har man valgt at udligne balancen mellem samtlige deltagere i gruppesøgsmålet, dvs. grupperepræsentanten, gruppemedlemmerne og modparten, ved at give retten mulighed for at kræve sikkerhedsstillelse under sagens forløb.²³²

4.4.3.5 Ift. godkendelse af forlig, jf. rpl 254 h

Et forlig, som grupperepræsentanten indgår på gruppemedlemmernes vegne, får først gyldighed, når retten godkender forliget, jf. rpl § 254 h, 1.pkt. Rettens rolle i dette henseende bygger på beskyttelse af gruppemedlemmerne, da de repræsenteres ubetinget af grupperepræsentanten i gruppesøgsmålet. Som bestemmelsen er bygget op, vil retten som udgangspunkt godkende forlig, medmindre det er udtryk for ubegrundet eller urimelig forskelsbehandling, jf. rpl § 254 h, 2.pkt. Bestemmelsen gælder kun i forhold til grupperepræsentanten. Hvert gruppemedlem kan uafhængigt af rettens godkendelse indgå forlig om eget krav.²³³

---

²²⁷ LFF2006-2007.1.41, s. 27

²²⁸ LBKG20121008, Karnov note nr. 1140

²²⁹ LFF2006-2007.1.41, s. 27

²³⁰ LFF2006-2007.1.41, s. 14

²³¹ LFF2006-2007.1.41, s. 6

²³² LFF2006-2007.1.41, s. 6

²³³ LFF2006-2007.1.41, s. 34

4.4.3.6 Ift. subjektiv kumulation

Det fremhæves i Betænkningen og i Bemærkningerne, at gruppesøgsmålet er en mere kompleks og ressourcekrævende procesform sammenlignet med almindelige individuelle søgsmål, herunder sager som anlægges efter reglerne om subjektiv kumulation.²³⁴ Derfor har man fundet det nødvendigt at tildele retten en betydelig mere aktiv rolle. De overordnede formål har navnlig været at beskytte gruppe-medlemmerne, modparten og sagens gang. Gruppesøgsmålet har ikke et loft på, hvor mange personers krav, der kan inddrages under sagen.²³⁵ Det kan medføre en meget omfattende sagsbehandling. Ved at tildele retten beføjelse til at koordinere gruppesøgsmålet i form af, at denne skal godkende søgsmålet, fastlægge rammen, sætte forskellige frister mv. opnås en hurtigere og mere sikker sagsbehandling end, hvis man anvender reglerne om subjektiv kumulation til at inddrage ligeså mange personers krav med.²³⁶

4.5 Sikkerhedsstillelse og sagsomkostninger i gruppesøgsmålet

En retssags omkostninger har enorm indflydelse på, om krav bliver prøvet for domstolene, og dermed om materielle regler i visse situationer reelt håndhæves.²³⁷ Grundtanken med gruppesøgsmålet er, at samle mange personers ensartede krav, der hver for sig er for små til at kunne bære en retssags omkostninger, og på den måde mindske omkostningsrisikoen for den enkelte.²³⁸ Dette udgør samtidig en af gruppesøgsmålets største fordele i forhold til individuelle søgsmål, hvor værdien af mindre krav i mange tilfælde ikke kan bære sagsomkostningerne, således at incitamentet til en domstolsprøvelse reduceres væsentlig. Retsplejelovens almindelige regler om sagsomkostninger i kapitel 30 anvendes i gruppesøgsmål på sædvanlig vis.²³⁹ Udgangspunktet er som ved individuelle søgsmål, herunder subjektiv kumulation, at den tabende part skal erstatte modpartens sagsomkostninger, og erstatningen udmåles på sædvanlig vis.²⁴⁰ Men derudover gælder særlige regler omkring, hvem der internt skal dække sagsomkostningerne, og dette resulterer i langt mere komplicerede sagsomkostningsregler end ved almindelige retssager. Der er ikke kun mulighed for at fordele omkostningerne i

---

²³⁴ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 244 og LFF2006-2007.1.41, s. 9

²³⁵ LFF2006-2007.1.41, s.13

²³⁶ LFF2006-2007.1.41, s.10

²³⁷ Betænkning nr. 1468/2005, s. 11

²³⁸ Betænkning nr. 1468/2005, s. 188

²³⁹ LFF2006-2007.1.41, s. 30

²⁴⁰ Betænkning nr. 1468/2005, s. 259

mellem sagens parter; grupperepræsentanten og modparten.²⁴¹ Gruppemedlemmerne kan på samme vis pålægges at betale sagsomkostninger til enten grupperepræsentanten, modparten eller begge.²⁴² På baggrund af, at gruppesøgsmålet anses som en større belastning for sagsøgte end individuelle søgsmål, indførtes særlig hjemmel til, at pålægge grupperepræsentanten og/eller gruppemedlemmerne pligt til at stille sikkerhed for modpartens sagsomkostninger allerede ved sagens begyndelse.

4.5.1 Sikkerhedsstillelse

I medfør af rpl § 254 e, stk. 2 kan retten på egen drift eller efter anmodning pålægge grupperepræsentanten at stille sikkerhed for sagsomkostninger, som denne kan blive pålagt at betale modparten. Retten bestemmer sikkerhedens art og størrelse, og sikkerhedsstillelsen kan efterfølgende forhøjes, nedsættes eller fjernes helt.²⁴³ Beslutningen om sikkerhedsstillelsen sker enten i forbindelse med udpegningen af grupperepræsentanten eller efter udløbet af tilmeldingsfristen til gruppesøgsmålet.²⁴⁴ Såfremt sikkerheden ikke stilles, vil sagen blive afvist. Men forinden dette sker, vil gruppemedlemmerne blive underrettet efter rpl § 254 g, stk.1 og får på den måde muligheden for selv at stille sikkerheden. I vurderingen om der bør afkræves sikkerhedsstillelse, tager retten særlig hensyn til, om de samlede sagsomkostninger kan risikere at blive væsentlige større end ved et individuelt søgsmål.²⁴⁵

Selvom gruppemedlemmerne ikke har partsstatus i gruppesøgsmålet kan retten afkræve sikkerhedsstillelse af dem. Retsplejelovens § 254 e, stk. 7 giver mulighed for at betinge tilmeldingen til gruppesøgsmålet af, at gruppemedlemmerne stiller sikkerhed for sagsomkostningerne, medmindre disse opfylder betingelserne for fri proces eller har dækkende forsikring. Formålet med den begrænsede hæftelse har været, at give gruppemedlemmerne en følelse af ansvar, uanset at de ikke er parter og ad den vej forhindre, at gruppesøgsmål anlægges på for løst grundlag.²⁴⁶ Derudover giver gruppemedlemmernes begrænsede hæftelse en bedre mulighed for dele omkostningerne blandt mange personer frem for, hvis grupperepræ-

---

²⁴¹ Eigil Lego Andersen, Gruppesøgsmål, s.190

²⁴² Eigil Lego Andersen, Gruppesøgsmål, s.190

²⁴³ LBKG20121008, Karnov note nr. 1139

²⁴⁴ Betænkning nr. 1468/2005, s. 293

²⁴⁵ LBKG20121008, Karnov note nr. 1140

²⁴⁶ LFF2006-2007.1.41, s. 15

sentanten skulle bære dem alle alene.²⁴⁷ Kravet om sikkerhedsstillelse vil ikke være aktuelt for helt beskedne krav, men kun for krav af en vis størrelse.²⁴⁸ Ifølge forarbejderne forventes sikkerhedsstillingen i mange tilfælde at være mindre beløb på mellem 1000-5000 kr. for det enkelte medlem²⁴⁹

I gruppesøgsmålet Wazerath Parken mod Global Wind Power (Vindmølle projektet) blev kravet til gruppemedlemmernes sikkerhedsstørrelse nedsat i kendelsen U2012.2938H. Sikkerhedsstillingen var af landsretten oprindeligt sat til 3000 kr. for hver 1/100 del af en vindmølle, som medlemmet ejede. Dette beløb blev kæret, og Højesteret nedsatte beløbet til 1200 kr. Højesteret fandt modsat landsretten, at der ifølge forarbejderne kun skal afkræves sikkerhed for omkostninger i forbindelse med sagsbehandling for én instans.²⁵⁰ Sagens samlede værdi var på 94 mio. kr. Kendelsen har betydelig præjudikatsværdi i kraft af at være nyere, afsagt enstemmigt af Højesteret, og der er tale om en generel begrundelse, som kan anvendes på andre gruppesøgsmål fremover.

4.5.2 Sagsomkostningerne

Grundlæggende behandles sagsomkostningerne mellem gruppesøgsmålets parter, grupperepræsentanten og modparten på sædvanlig vis, hvor den tabende part pålægges at betale sagens udgifter. En særlig udgift i dette forhold, som kun er aktuelt for gruppesøgsmålet, er udgiften grupperepræsentanten afholder til underretning og identifikation af gruppemedlemmerne.²⁵¹ Gruppesøgsmålets særregler for sagsomkostninger er overvejende koncentreret omkring gruppemedlemmerne. Ifølge rpl § 254 f, stk. 3, 1.pkt kan et gruppemedlem pålægges at betale sagsomkostninger til modparten og/eller grupperepræsentanten, hvor modpartens krav har fortrinnsret. Det enkelte gruppemedlems hæftelse for sagsomkostningerne er begrænset til det beløb, den enkelte kan afkræves at stille som sikkerhed, samt det beløb som gennem retssagen kommer denne til gode, jf. rpl § 254, stk. 3. Med til gode beløbet forstås, beløbet gruppemedlemmet ifølge dommen får udbetalt *kontant*.²⁵² Heri indgår ikke beløb, der reelt ikke udbetales, andre ydelser end penge og

---

²⁴⁷ LFF2006-2007.1.41, s. 15

²⁴⁸ LFF2006-2007.1.41, s. 26

²⁴⁹ Betænkning nr. 1468/2005, s. 260

²⁵⁰ Eigil Lego Andersen mener der er tale om sagsomkostninger for 2 instanser, Gruppesøgsmål s. 91

²⁵¹ Eigil Lego Andersen, Gruppesøgsmål, s. 202

²⁵² Betænkning nr. 1468/2005, s. 261

beløb, der ifølge dommen skal afskrives på gæld.²⁵³ Såfremt gruppesøgsmålet tabes vil til gode beløbet udgøre 0 kr. Denne begrænsede hæftelse og sikkerhedsstillelse er afgørende for, at de enkelte gruppemedlemmer kan overskue deres risiko på forhånd ved at deltage i gruppesøgsmålet, således at de som passive deltagere med ingen reel indflydelse på sagen heller ikke får sig ubehagelige overraskelser undervejs.²⁵⁴

Virkingen af gruppemedlemmernes begrænsede hæftelse er endvidere, at anlæggelse af søgsmål for krav tilhørende et større antal personer er blevet mere økonomisk håndterligt end efter oprindelig subjektiv kumulation i rpl § 250, stk. 1. Dette kan bl.a. ses ud fra en ældre afgørelse U2000.1575H, hvor sagsøgerne sandsynligvis ville have nydt større gavn af gruppesøgsmålsreglerne, havde de eksisteret på tidspunktet, end af muligheden for subjektiv kumulation efter rpl § 250, stk. 1.²⁵⁵ I afgørelsen havde i alt 891 personer stiftet to foreninger med det formål at indlede retssag mod Hafnia Holding A/S angående ansvar for, at aktieselskabet have udbudt nytægning af aktier til 1, 9 mia. kr., blot for at erklære betalingsstandsning måneden efter. Problematikken lå i, at kun foreningerne og ikke medlemmerne hæftede for sagsomkostningerne, samt at medlemmerne ikke var mere forpligtede end, at de frit kunne udtræde foreningerne og dermed retssagen modsat almindelige parter. Af den grund skulle domstolene tage stilling til, hvorvidt foreningerne besad partsevne til at optræde som parter overfor de sagsøgte. Sagsøgernes søgsmål endte med afvisning, da retten fandt, at foreningernes hovedformål var at omgå retsplejelovens regler om sagsomkostninger, eftersom sagsøgerne i kraft af deres status som medlemmer i foreningerne ikke hæftede for sagens omkostninger.

Uanset at reglerne om subjektiv kumulation ligeledes giver mulighed for, at mange personer med ensartede krav kan gå sammen under én retssag og endda a la gruppesøgsmålet lade sig repræsentere af samme advokat, der har så bred bemyndigelse, at sagsøgerne ikke selv behøver at beskæftige sig med sagen, viser U2000.1575H, at det ikke altid vil være rækkende. Gruppesøgsmålet har den betydelige fordel, at omkostningerne pr. deltager på for-

---

²⁵³ Betænkning nr. 1468/2005, s. 261

²⁵⁴ Betænkning nr. 1468/2005, s. 260

²⁵⁵ Peter Deleuran og Erik Werlauff, Kollektive søgsmål – er der et behov? S. 1 – 2 og Mikael Bernhoft – Class action er en god idé, s. 2 -3

hånd er begrænset grundet søgsmålets natur.²⁵⁶ Derfor har deltagerne ikke noget behov for at omgå omkostningshæftelsen for overhovedet at være i stand til at anlægge sagen, som det syntes at have været tilfældet i U2000.1575H med reglerne om subjektiv kumulation.

4.6 Den praktiske anvendelse af gruppesøgsmålet som procesform

Siden gruppesøgsmålets indførsel i 2008 til i dag foreligger kun en afgørelse; U2012.1128H om minoritetsaktionærene i bankTrelleborg, der er blevet afgjort i realiteten. Dommen afgjorde mere end 4000 personers ensartede krav ved én retssag.²⁵⁷ At gruppesøgsmålsformen favner bredere end almindelige forbrugere ses bl.a. af gruppesøgsmålet Watzerath Parken mod Global Wind Power. Sagen illustrerer, at grupper af små og mellemstore erhvervsdrivende har samme mulighed for at benytte sig af gruppesøgsmålets fordele overfor virksomheder i internationale størrelsesklasser.²⁵⁸ På nuværende tidspunkt har Watzerath Parken mod Global Wind Power, som eneste sag fået rettens godkendelse til at anvende gruppesøgsmålsformen. Sagen er derfor umiddelbart næste gruppesøgsmål i rækken til at blive afgjort i realiteten, medmindre der indgås forlig forinden, som det var tilfældet med Jyske Invest Hedge. Hedgeforeningen fik med kendelsen U2012.1561V godkendelse til at anlægge sagen som et gruppesøgsmål, men en dom nåede aldrig at falde, da parterne indgik forlig om erstatning til gruppemedlemmerne på 80 % af kurstabet.²⁵⁹ Forliget omfatter cirka 1100 gruppemedlemmer.²⁶⁰

Sagen Foreningen Fonden Live mod SAS har i utrykt afgørelse fra Københavns byret fået foreløbig godkendelse til at blive anlagt som gruppesøgsmål.²⁶¹ Sagen omhandler i korte træk, at SAS over årene har modregnet i AMBI og dermed ifølge foreningen indbetalt et mindre kapitalbeløb over årene til pensionsfonden end aftalt. Et gruppesøgsmål mod SAS vil potentielt rumme omkring 300 pensionerede kabineansatte som gruppemedlemmer.²⁶²

---

²⁵⁶ Betænkning nr. 1468/2005, s. 221

²⁵⁷ <http://www.btaktier.dk/nyheder.asp?id=30>

²⁵⁸ <http://www.domstol.dk/Selvbetjening/gruppe/Pages/default.aspx>

²⁵⁹ [http://jyskeinvesthedge.net/uploads/Pressemeddelelse - JIHMO - endelig.pdf](http://jyskeinvesthedge.net/uploads/Pressemeddelelse_-_JIHMO_-_endelig.pdf)

²⁶⁰ [http://finans.borsen.dk/artikel/1/240776/tusindvis mister chance for jyske bank-erstatning.html#ixzz2SSVPGGbn](http://finans.borsen.dk/artikel/1/240776/tusindvis_mister_chance_for_jyske_bank_erstatning.html#ixzz2SSVPGGbn)

²⁶¹ <http://www.fondenlive.dk/2012/07/18/status-juli-2012/>

²⁶² <http://www.jv.dk/artikel/1484100:Business--SAS-traekkes-i-retten-af-300-tidligere-ansatte>

Et andet potentielt gruppesøgsmål, der verserer, men som endnu ikke har fået godkendelse til at blive anlagt, er sagen mod staten angående digital tinglysning. Indtil nu har over 2000 danskere uofficielt tilmeldt sig sagen.²⁶³ Såfremt sagen godkendes som gruppesøgsmål kan omkring 10.000 boligejere og bolighandlende identificeres og underrettes om muligheden for at tilmelde sig med deres krav på merudgifter, der er udløst af urimelige lange ekspeditionstider hos Tinglysningsretten.²⁶⁴ Sagen blev opstartet af Danske BOLIGadvokater tilbage i 2010 og har fået bevilliget fri proces. På nuværende tidspunkt afventes Østre Landsrets afgørelse om, hvorvidt sagen bedst kan behandles ved gruppesøgsmål efter retsplejelovens § 254 b, stk. 1, nr. 5.

En sidste sag som er værd at nævne i forbindelse med gruppesøgsmålet som procesform er, hvor Kristendemokraterne i sommeren 2012 var ude med udtalelsen om, at de overvejede at anlægge gruppesøgsmål mod staten angående homovielser, som de mener, er grundlovsbrud.²⁶⁵ At en sag som umiddelbart ikke er blevet til noget overhovedet er af interesse for gruppesøgsmålet som procesform skyldes, at der er tale om ensartede krav, som er fuldstændige værdibaseret. Gruppesøgsmålets anvendelse på rent værdibaseret sager har ikke været videre drøftet i forarbejderne, som udelukkende har fokuseret på ensartede krav af økonomisk værdi. Såfremt der kommer andre sager i fremtiden, der alene drejer sig om ensartede krav af ikke økonomiske værdi, må de afgøre om sådanne krav kan omfattes af gruppesøgsmålets anvendelsesområde.

---

²⁶³ <http://www.bolius.dk/alt-om/koeb-salg-og-udlejning-af-bolig/artikel/digital-tinglysning-kan-give-erstatning-paa-en-milliard-kroner/>

²⁶⁴ <http://www.bolius.dk/alt-om/koeb-salg-og-udlejning-af-bolig/artikel/digital-tinglysning-kan-give-erstatning-paa-en-milliard-kroner/>

²⁶⁵ <http://www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/465292:Danmark--Kristne-vil-have-retssag-om-homovielser>

5. Konklusion

Formålet med reglerne om gruppesøgsmålet har været at indføre endnu en procesform til at håndtere et større antal ensartede krav med, uden samtidig at ændre på materielle retsregler og almindelige principper om beviskrav, erstatningsudmåling mv.²⁶⁶ Problemet med eksisterende procesformer var hovedsagelig, at visse ensartede krav af mindre økonomisk værdi aldrig kom for domstolene, da de enkelte krav isoleret set ikke kunne bære omkostningerne ved en retssag.²⁶⁷ I foreliggende speciale tages stilling til, hvorvidt gruppesøgsmålet er en bedre procesform end de eksisterende til at håndtere et større antal ensartede krav med. Denne vurdering bygger på, hvilke alternative procesformer står til rådighed for gruppesøgsmålet, da gruppesøgsmål om ensartede kun kan anlægges, hvis det skønnes at være den bedste måde at behandle kravene på, jf. rpl § 254 b, stk. 1, nr. 5. I den forbindelse er bestemmelsen om oprindelig subjektiv kumulation i rpl § 250, stk. 1 nærmeste alternativ. Denne søger på samme vis som gruppesøgsmålet at regulere muligheden for flere deltagere på sagsøgersiden.

Et af problemerne med at behandle ensartede krav tilhørende et større antal personer med de sædvanlige regler om individuelle procesformer, herunder oprindelig subjektiv kumulation, er, at de alle kræver, at samtlige deltagere i kraft af deres partsstatus har viljen til at være med i processen.²⁶⁸ Denne vilje kan specielt ved krav, der dækker over mindre beløb ikke antages altid at være til stede. Det kan skyldes økonomiske eller psykologiske faktorer, hvor nogle fx vil finde den traditionelle partsrolle enten belastende, eller hvor de ikke ønsker at stå frem med deres krav alene.²⁶⁹ Modsat hertil giver gruppesøgsmålet den enkelte muligheden for at være en blandt mange og på den måde "løfte i flok". Endvidere kræver gruppesøgsmålet ikke, at deltagerne skal være aktive, eftersom de i kraft af at være gruppemedlemmer ikke tildeles partsstatus. Gruppemedlemmerne behøver ikke at bruge ressourcer på sagsbehandlingen, hverken tidsmæssigt eller psykisk, da de hverken skal give møde eller får indflydelse på sagsbehandlingen. Dette gør sagsbehandlingen i gruppesøgsmål hurtigere, mere fleksibel og procesbe-

---

²⁶⁶ LFF2006-2007.1.41, s. 4

²⁶⁷ Betænkning nr. 1468/2005, s. 223

²⁶⁸ Betænkning nr. 1468/2005, s. 22

²⁶⁹

<http://www.advokatsamfundet.dk/Service/Publikationer/Tidligere%20artikler/2008/Advokaten%206/Gruppesoegsmaal%20er%20en%20stor%20stemme%20til%20den%20lille%20mand.aspx>

sparende, bl.a. fordi al koordinering sker i forhold til grupperepræsentanten som den eneste part på sagsøgersiden. Det er alene grupperepræsentanten, som kan nedlægge påstande, fremsætte anbringender, føre beviser mv. og suverænt træffer alle processuelle beslutninger.

Reglerne om subjektiv kumulation giver i teorien ligeledes mulighed for, at mange personer med ensartede krav kan gå sammen i én retssag og lade sig repræsentere af en advokat med så bred bemyndigelse, at parterne uanset deres partsstatus ikke behøver at beskæftige sig med retssagen.²⁷⁰ Men denne mulighed virker efter indførslen af gruppesøgsmålet som en længere omvej, da gruppesøgsmålet er lovbestemt repræsentation og derfor det naturlige valg i sager med mange ensartede krav med behov for repræsentation. En af fordelene er netop, at gruppemedlemmernes og grupperepræsentantens rettigheder og pligter i forhold til hinanden under retssagen er på forhånd grundigt lovreguleret i retsplejelovens kapitel 23 a. Virkningen er at risikoen for konflikter mellem repræsentanten og gruppemedlemmerne reduceres væsentligt, da alle er indforstået med deres rolle i retssagen. Samme opnås ikke ved subjektiv kumulation, hvor repræsentationen kun er aftalebaseret og formodentlig ikke nær så detaljeret reguleret.²⁷¹ Selv i situationer, hvor subjektiv kumulation med aftalt repræsentation kan fungere, er et andet problem det rent geografiske aspekt. Med kumulation er det ikke sandsynligt, at parter er spredt over landet, og som potentielt kan gå sammen om deres ensartede krav, rent faktisk også har kendskab til hinanden. En af grundbetingelserne for gruppesøgsmålet er, at gruppemedlemmerne skal underrettes og identificeres på en hensigtsmæssig måde, som retten kan bestemme, og udgifterne i den forbindelse bliver dækket af grupperepræsentanten, jf. rpl § 245 b, stk. 1, nr. 6 og 254 c, stk. 1, nr. 6. Det betyder, at der bruges betydelige ressourcer på at "reklamere" for gruppesøgsmålet ved opstarten, således at den konkrete sag bliver landsdækkende.

Omkostningerne ved en retssag har væsentlig indflydelse på om ensartede krav bliver prøvet ved domstolene. Gruppesøgsmålets opbygning, hvor sagsomkostningerne deles mellem et større antal gruppemedlemmer og grupperepræsentanten, gør at omkostningsrisikoen for den enkelte mindskes betydeligt og er en afgørende fordel ved søgsmålsformen. Endvidere medvirker gruppemedlemmer-

---

²⁷⁰ Betænkning nr. 1468/2005, 221

²⁷¹ LFF2006-2007.1.41, s.

nes begrænsede hæftelse og sikkerhedsstillelse efter retsplejelovens §§ 254 f, stk. 3 og 254 e, stk. 7 til, at den enkelte på forhånd kan overskue sin omkostningsrisiko ved at tilmelde sig gruppesøgsmålet. Dette gør gruppesøgsmålet mere egnet til at behandle et større antal ensartede krav end reglerne subjektiv kumulation, hvilket ligeledes kan udledes af U2000.1575H.

I Betænkningen og Bemærkningerne påpeges at gruppesøgsmålet er mere ressourcekrævende og komplekst sammenlignet med individuelle søgsmål.²⁷² Især erhvervslivet har averteret for, at gruppesøgsmålet skaber ubalance mellem parterne således, at sagsøgtes risiko forøges markant.²⁷³ Men dette synspunkt kan afvises bl.a. ud fra rettens aktive rolle under gruppesøgsmålet, hvor denne har bemyndigelse til at pålægge grupperepræsentanten og gruppemedlemmerne at stille sikkerhed for sagsomkostningerne på forhånd, jf. rpl §§ 254 e, stk. 2 og stk. 7. Endvidere har retten en væsentlig indflydelse på identificering og underretning af gruppemedlemmerne, udpegning af grupperepræsentanten og tilrettelæggelse af gruppesøgsmålets ramme. Disse kontrolfunktioner er medvirkende til at sikre sagens gang, gruppemedlemmerne og ikke mindre modparten. Derfor kan et gruppesøgsmål ligefrem være i sagsøgtes interesse, i og med at denne får retstvister om ensartede krav imod sig behandlet og afgjort samlet, frem for over mange, dyrere og mere tidskrævende individuelle retssager.²⁷⁴

På nuværende tidspunkt er det samlede antal af gruppesøgsmålssager ganske fåtalligt. I trykt retspraksis har der siden 2008 været tre godkendte gruppesøgsmål. Heraf blev kun bankTrelleborg sagen afgjort materielt, mens gruppesøgsmålet om Wutzerath Parken/Vindmølleprojektet endnu verserer.²⁷⁵ Det lave antal af gruppesøgsmål kan muligvis tænkes at have haft en vis indvirkning på, at domstolene har været mere eftergivende med at godkende anlæggelse af gruppesøgsmål, end hvad forarbejderne har tilsigtet. Både med hensyn til vurderingen af ensartede krav efter rpl § 254 a, stk.1 og med § 254 b, stk. 1, nr. 5 om, at gruppesøgsmålet skal skønnes som værende den bedste procesform til at behandle kravene med. Uanset at der siden reglernes indførsel har været under 1 godkendt gruppesøgsmål om året, dækker de gruppesøgsmål, der

---

²⁷² Betænkning, nr. 1468/2005, s. 244 og LFF2006-2007.1.41, s. 9

²⁷³ Rasmussen, Peter B., Advokater forudser flere gruppesøgsmål, Gruppesøgsmål kan afpresse erhvervslivet, s. 2

²⁷⁴ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 220

²⁷⁵ <http://www.domstol.dk/Selvbetjening/gruppe/Pages/default.aspx>

til gengæld har været der, over flere tusinde personers ensartede krav. Disse personers krav har fået adgang til domstolsprøvelse, hvilket reglerne om subjektiv kumulation ikke altid er egnet til at give i samme omfang i praksis.²⁷⁶

Gruppesøgsmålet har givet mere tidssvarende processuelle regler til behandling af sager, der involverer et *større* antal ensartede krav tilhørende forskellige personer. Det gælder for forbrugersager, erhvervsager samt andre sager, hvor en flerhed af ensartede krav kan være aktuel. Det er en retssikkerhedsgaranti for den enkelte at have adgang til at få prøvet sit krav ved domstolene. Det gælder uanset kravets størrelse.²⁷⁷ Gruppesøgsmålet har åbnet muligheden for at disse personer, i kraft af muligheden for at tilmelde sig et verserende gruppesøgsmål, kan få prøvet deres kravs berettigelse på en billigere og mindre ressourcekrævende måde, end de kan som parter under et kumuleret søgsmål efter rpl § 250, stk. 1. Der er endvidere for retten, gruppemedlemmerne og modparten økonomiske og proces tekniske besparelser at hente ved anlæggelse af et gruppesøgsmål, som kan erstatte et større antal individuelle sager.²⁷⁸ Overordnet set er gruppesøgsmålet mere effektiv til håndtering af mange ensartet krav sammenlignet med eksisterende procesformer.²⁷⁹

---

²⁷⁶ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 221

²⁷⁷ LFF2006-2007.1.41, s. 6

²⁷⁸ Betænkning, nr. 1468/2005, s. 223

²⁷⁹ Individuelle søgsmål, heriblandt subjektiv kumulation

6. Summary

The notion of class action is of a more recent date in Danish procedural law all though it has been debated for decades. In 1998 Ministry of Justice made a request for the Standing Committee on Procedural Law to reform Danish administration of justice and in that context to consider the possibility of class action in Danish law. The idea met a lot of resistance from the business sector that feared "American conditions" with extremely costly lawsuits and punitive damages.²⁸⁰ The result was the recommendation no. 1468/ 2005, which from the 1. Of January 2008 was followed by bill L41 finally making class actions a possibility in Danish administration of justice. Meanwhile the provisions about damages, evidence, witnesses and so forth remains unchanged.²⁸¹

Denmark introduced class action relatively late compared to neighbor countries such as Sweden, 2000, and Norway, 2005. This is probably due to The Danish Administration of Justice Act which already contained similar possibilities to deal with common claims submitted on behalf of a number of persons.²⁸² Among those is in specific Section 250(1) of the Administration of justice Act that accumulates more parties and demands on the same side and during the same court case. The question is whether the possibility of class action has provided a more efficient procedure in dealing with common claims on a grander scale.

The class action system has an opt – in procedure and is secondary to other legal proceedings according to Section 254b(1), condition 5. The class action covers only members who have signed up to participate. According to Section 254a(1) the use of the class action system demands that the lawsuit concerns common claims which are alike due to factual and legal circumstances. The member are not parties in the lawsuit and do not participate in the trial. The court's judgment in class action is nevertheless binding for the members. This is a break with fundamental Danish traditions of law. The group is represented by a representative appointed by the court, who is obliged to look after the interests of the group.

---

²⁸⁰ <http://borsen.dk/nyheder/avisen/artikel/12/1826235/artikel.html> and

http://globalclassactions.stanford.edu/sites/default/files/documents/Demark_National_Report.pdf

²⁸¹ Erik Werlauff, The New Class Action System, The annals of the American Academy, p. 203

²⁸² http://globalclassactions.stanford.edu/sites/default/files/documents/Demark_National_Report.pdf

Sammenlægning af krav - Har indførslen af gruppesøgsmålsreglerne forbedret behandlingen af ensartede krav?

A benefit of the class action system is that compared to ordinary rules of procedure, including subjective cumulation, class action offers an easier and less expensive way for the group members to settle their claims.

Kildefortegnelse

Centrale love, forarbejder og udvalgsarbejde:

Betænkning, nr. 698/1973, Betænkning om behandling af borgerlige sager

Betænkning, nr. 1468/2005, Reform af den civile retspleje IV Gruppesøgsmål mv.

Folketingstidende 2006/2007 Tillæg A

Lov 2007-02-28 nr. 181 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love

Tillæg A til Rigsdagstidende, forelagte Lovforslag m.m., 54de ordentlige Samling 1901-02 II

Bøger

Andersen, Eigil Lego, *Gruppesøgsmål*, 1. udgave, 1. oplag, Forlaget Thomson, København 2007

Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskow og Christensen, Lasse Højlund, *Den civile retspleje*, 2. udgave, 1. oplag, Forlaget Pejus, 2010

Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, 1. udgave, 1. oplag, Jurist- og økonomforbundets forlag, 2011

Dahlager, Christian, *Civile retssager*, 1. udgave, 1. oplag, Christian Ejlers Forlag, 2007

Fenger, Niels, Andersen, Mads Bryde, m.fl., *Festskrift til Erik Werlauff*, 1. udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2012, s. 475-496

Gomard, Bernhard og Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 6. udgave, 3. oplag, Karnov Group Denmark A/S, 2012

Lindencrone, Lars og Werlauff, Erik, *Dansk retspleje – Civil-, faged-, skifte- og straffeprocessen*, 5. udgave, 1. oplag, Karnov Group Denmark A/S, København 2011,

Olsen, Anja, og Belisario, Ann-Britt del Corral, *Retsafgifter* 1. udgave, 1. oplag, Karnov Group, 2012

Smith, Eva, *Civilproces Grundlæggende regler og principper*, 4. udgave, 1. oplag, Forlaget Thomson A/S, 2000

Wegener, Morten, *Juridisk metode*, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2010

Werlauff, Erik, *Retssager Civilprocessens Grundbegreber*, 1. udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2011

Artikler

Andersen, Eigil Lego, *U.1975B.332 Om udstykning af proceskravet*, Thomson Reuters, 1975

Bernhoft, Mikael, *Class action er en god idé*, Lov og ret, juni 2000, 10 årgang, udgivet af Advokatsamfundet

Bratt, Percy og Harling, Karl, *Fordelene er større end ulemperne*, 2008, Advokaten: medlemsblad for Det danske Advokatsamfund

Christensen, Tom B., Oswald, Brian Nygaard Oswald, *Gruppesøgsmål er en stor stemme til den lille mand*, Advokaten : Medlemsblad for Det danske Advokatsamfund, 2008 87:6

Forhandlingerne ved det 33. nordiske Juristmøde i København 18.-20. august 1993, Bind I, udgivelse Den danske Styrelse

Forhandlingerne ved det 33. nordiske Juristmøde i København 18.-20. august 1993, Bind II, udgivelse Den danske Styrelse

Gomard, Bernhard, *Anmeldelse af Eigil Lego Andersen: Gruppesøgsmål*, Erhvervsjuridisk Tidsskrift 2008.165, Forlaget Thomson 2007

Hertz, Ketilbjørn, U.1997B.43, *Danske domstoles anvendelse af Bruxelles-konventionens kompetenceregler*, Thomson Reuters

Hertz, Ketilbjørn, U.2000B.418 *Gruppesøgsmål - et svar*, Thomson Reuters, 2000

Johansen, Jens Chr. V. U.1994B.172 *Om anvendelsen af begrebet retssikkerhed ved danske domstole*, Thomson Reuters 1994

Koch, Pernille Boye, U.2001B.283 *Retlig interesse - Et begreb i forvandling*, 2001

Langsted, Lars Bo, *Erhvervsjura: grundigt oplæg om gruppesøgsmål*, Jyllandsposten, 13.02.2006, s. 6

Petersen, Lars Lindenchrone, *Gruppesøgsmål - hvad, hvorfor og hvordan*, Advokaten: Medlemsblad for Det danske Advokatsamfund, 2007

Røn, Jens og Aagaard, Hanne, *Nye regler om gruppesøgsmål i dansk ret*, Juristen, nr. 4, juni 2007

Svensson, Jan-Erik og Alsøe, Christian, U.2000 B.245 *Kollektive søgsmål i Danmark?*, Thomson Reuters 2000

Thomsen, Tine Egelund, *Gruppesøgsmål - en ny procesform i dansk retspleje*, Erhvervsjuridisk Tidsskrift 2007.276

Werlauff, Erik, *Class Actions in Denmark*, *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 2009 622: 202, 2009

Werlauff, Erik og Deleuran Peter, *Kollektive søgsmål - er der et behov?*

Werlauff, Erik, *Gruppesøgsmål og gruppeforlig i europæisk perspektiv*, EU-ret & menneskeret, 2012 Årg. 19, nr. 3

Werlauff, Erik og Schaumburg-Müller, Peer, U.2002B.437 *Efter Hafnia- status over prospekt- og emissionsansvaret i dansk ret*, Thomson Reuters

Domme

U1980.491H
U1982.198V
U1999.2020/2H
U2000.1575H
U2003.5/2H
U2003.2196V
U2010.2389H
FM 2011.111 V
U2011.1168Ø
U2011.1596V
U2011.1864V
U2012.1228H
U2012.1561V
U2012.2938H
U2012.3470Ø

Hjemmesider

www.lov24.dk
www.advokatsamfundet.dk
www.bolius.dk
www.btaktier.dk/
www.borsen.dk
www.curia.europa.eu
www.domstol.dk
www.finans.borsen.dk
www.finanswatch.dk/
www.fondenlive.dk
www.ft.dk
www.globalclassactions.stanford.edu
www.gruppesoegsmaal.nu/
www.jv.dk
www.minibib.minibib.dk
www.retsinfo.dk
www.themis.dk
www.thomsonreuters.dk